

**Inscenovaný záber J. Žiaka Žihlava je na plagáte**

**Fašistické represálie v Šípkove v novembri 1944 varujú**

**Nadšený športovec a protifašistický odbojár Ján Zemko**



BRAŇO ONDRUŠ

## O politike

O politike sa zvykne hovoriť, že najlepšia je taká, ktorá nechá ľudí pokojne žiť. O politikoch zasa, že najlepšie robia, keď o nich ľudia nepočujú príliš často. Lenže politika sa týka každého a politikov by tiež ľudia nemali stratiť z dohľadu. V poslednom čase však politika na Slovensku až príliš vstúpila do každodenného života človeka. Opäť sa ukázalo, že byť proti niečomu na úspešnú politiku nestačí. Politici sa vždy dostanú do situácie, v ktorej sa musia rozhodnúť nielen na tom, koho či čo odmietajú, ale aj na tom, čo vlastne chcú. Obzvlášť v čase, kedy treba prijímať dôležité rozhodnutia rýchlo. Ved' si len predstavte, ako by skončilo SNP, ak by o jeho vyhlásení mala rozhodovať naša dnešná parlamentná väčšina. Asi by neskončilo nijako, lebo by ani nevypuklo.

Slovensko je v kríze. Nielen preto, lebo v dnešnom otvorenom svete a po výpredaji strategických častí ekonomiky sme životne závislí od toho, ako sa vyvíja hospodárstvo okolo nás. Aj preto, že sa nám iba po roku a pol opakujú parlamentné voľby. Ak vládna koalícia nie je schopná fungovať viac ako rok, nie je to normálne a takáto politika sa stáva príťažou. Obzvlášť ak každá nová analýza, prognózy odborníkov varujú, že ekonomika sa opäť spomaľuje. Diskusia o riešeníach je v takej situácii nevyhnutná a treba si pozorne vypočuť každý rozumný názor. Lenže nemesie sa zmeniť na hádku, obyčajnú krčmovú zvaďu, pri ktorej sa „diskutéri“ sústreďujú skôr na to, čo by tomu druhému vyhodili na oči, než na hľadanie najlepších riešení. Priznám sa, že posledné tri mesiace som sa neraz za prácu parlamentu hanbil, keď som si uvedomil, ako musí obyčajných ľudí hnevať, že vládni poslanci z mesiaca na mesiac presúvajú rokovanie o vlastných návrhoch zákonov iba preto, lebo sa na ničom nedokážu dohodnúť.

Mám za sebou mesiac plný cestovania, počas ktorého som navštívil veľa okresov Slovenska od západu až po východ, od severu až po juh. A hoci všade kladú dôraz na niečo iné, kľúčový odkaz občanov politikom bol všade rovnaký – nechceme v parlamente politikov, ktorí si neuvedomujú svoju úžasnú zodpovednosť a zjavne nedokážu vládnuť v kritickom období. V ťažkých časoch potrebujeme vládu, ktorá má dostatočné skúsenosti a jasné predstavy, ako problémy riešiť.

Parlamentné voľby v čase, keď sme ešte poriadne nezabudli na tie predošlé, sú nepríjemnou záťažou. Preto je dôležité pre nás všetkých, aby ich výsledok nedovolil politikom zopakovať scenár z minulého roka. Aby nevznikla vláda, ktorá sa po roku opäť rozsype. Každý jeden občan si dnes môže sám pre seba zhodnotiť fungovanie terajšieho kabinetu a môže porovnať, čo za posledný rok a pol získal a čo stratil. A potom musí urobiť to najdôležitejšie – nezostať 10. marca doma, nespoliehať sa, že „môj hlas už ani netreba“. Lebo práve ten jeden môže veľa rozhodnúť.

## SZPB vzdal úctu vojnovým veteránom

Delegácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov si pietnou spomienkou uctila Deň veteránov 13. novembra v dopoludňajších hodinách v Bratislave pri Pamätníku príslušníkov západného odboja na Šafárikovom námestí.

Úctu všetkým vojnovým veteránom vzdal aj minister obrany Ľubomír Gallo, britská veľvyslankyňa Susannah Montgomery, vojnoví veteráni, veľvyslanec Ruskej federácie, zástupcovia Československej obce legionárskej a ďalších. Za Slovenský zväz protifašistických bojovníkov sa slávnostného aktu zúčastnili predseda SZPB Pavol Sečkář a tajomník ÚR SZPB Roman Hradecký.

„Úprimne si vážim každého čestného človeka, ktorý s odvahou bojuje za mier a demokratické hodnoty,“ povedal Gallo.

V popoludňajších hodinách na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave koncertovala Vojenská hudba Ozbrojených síl SR a Čestná stráž Ozbrojených síl SR pripravila program.

„My nezomierame, pokiaľ kvety divých makov porastú na flanderskom cintoríne...“ tieto slová napísal krátko pred smrťou svojej rodine John McCrea, kanadský lekár, ktorý počas prvej svetovej vojny slúžil v britských ozbrojených silách v severnom Francúzsku vo Flandersku. Práve v tejto oblasti sa odohrávali najkrvavejšie boje a ako lekár – chirurg, ktorý dennodenne zachraňoval životy vojakov, mohol posúdiť jej krutosť a nezmyselnosť. Už v prvom



Tajomník ÚR SZPB Roman Hradecký (prvý zľava) a predseda SZPB Pavol Sečkář (druhý zľava) počas pietnej spomienky.

Foto: luc

roku vojny si zaznamenal do denníka svoju emotívnu básnickú úvahu: „Na flanderskom bojisku medzi červenými kvetmi divého maku staja rady krížov a pod hlavňami kanónov pospevujú škovránky. Pred niekoľkými dňami sme

(Pokračovanie na str. 2)

## Odkaz Kremničky je stále aktuálny

Piateho novembra uplynulo 67 rokov od chvíle, keď fašistickí hrdlorezi začali s vyvražďovaním nevinných obetí v Kremničke pri Banskej Bystrici. V období do piateho marca 1945 tam zavraždili 747 ľudí. Obetami boli povstaleckí vojaci, partizáni, ilegálni pracovníci, časť príslušníkov britskej a americkej vojenskej misie a rasovo prenasledovaní. Bolo medzi nimi aj 211 žien a 58 detí.

V tomto najväčšom masovom hrobe na Slovensku našli smrť príslušníci 15 národov.

Spolu s 372 Židmi boli popravení Američania, Angličania, Bulhari, Česi, Francúzi, Chorváti, Maďari, Nemci,

Poliaci, Rumuni, Rusi, Slováci, Srbi a Ukrajinci. Aj tieto smutné fakty potvrdzujú národný a zároveň internacionálny charakter Slovenského národného povstania, sú mementom a zdrojom poučenia pre súčasnosť, ale aj budúce generácie.

Na pamiatku obetí fašistickej zvrátenosti bol v auguste 1949 v Kremničke odhalený pamätník, ktorého autorom je Dušan Jurkovič. Na tomto pamätnom mieste sa 9. novembra konala pietna spomienka, ktorej organizátormi sú už tradične Oblastný výbor Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Banskej Bystrici, mesto Banská Bystrica, Múzeum Slovenského národného povstania a Banskobystrický samosprávny kraj.

Položením vencov si pamiatku obetí uctili poslanci Národnej rady SR Jana Laššáková, Peter Pelegrini, Ľubomír Vážny, primátor mesta Banská Bystrica Peter Gogol'a, podpredseda Banskobystrického samosprávneho kraja Ladislav Topol'ský a poslanec BBSK Ján Šulaj, prednosta Obvodného úradu v Banskej Bystrici Viktor Marko, vedúci regionálnej kancelárie prezidenta Slovenskej re-

(Pokračovanie na str. 7)



Pietna spomienka v Kremničke.

Foto: ah, mm

**Na zamyslenie:**

**Dôstojnosť nespočíva v tom, že vlastnime pocty, ale vo vedomí, že si ich zasluhujeme. ARISTOTELES**

# Bratislavčania vo Viedni hovorili o dôchodkoch

Pred dvoma rokmi otvorili vo Viedni na Johann-Böhm-Platze č. 1 priestorovú budovu rakúskych odborových zväzov OGB. Kancelárie v nej má aj Projekt cezhraničnej spolupráce VIDA, ktorý zoskupuje organizácie a občanov Dolného Rakúska, Viedne, Bratislavy a Trnavského kraja. V tomto projekte aktívne pôsobí aj Bratislavčanka Erika Bršelová. Viedenský odborári spoločne s projektom VIDA pozvali 7. novembra Bratislavčanov na seminár a besedu o dôchodkoch u nás a v Rakúsku a o sociálnej starostlivosti o seniorov. Seminára sa zúčastnili zástupcovia odborárov zo Slovačka a funkcionári okresných organizácií Jednoty dôchodcov z druhého a tretieho bratislavského obvodu. Beseda to bola naozaj zaujímavá a podnetná. Predseda JDS Kamil Vajnorský hovoril o našom dôchodkovom systéme pre rakúskych poslucháčov, predseda seniorskej organizácie rakúskych odborov Werner Thum o dôchodkoch a sociál-

nom zabezpečení rakúskych seniorov. Rozdiely boli očividné, pretože v porovnaní s rakúskymi dôchodkami sú tie slovenské chudobné. Aj preto, lebo rakúski seniori aktívne pôsobia v poradných orgánoch vlády a spolurozhodujú o ich výške, úpravách, sociálnom a zdravotnom zabezpečení starších ľudí. Na Slovensku dôchodcov takmer nikto nevypočuje a len s ťažkosťami predkladajú svoje podnety na rozumnejšiu úpravu dôchodkov. Naposledy aj s veľkou podporou petície seniorov. Ako v diskusii o súčasných problémoch uviedol Kamil Vajnorský, v tomto období pred novými voľbami v marci budúceho roku sa u neho hlásia na návštevu viacerí politickí predstavitelia strán. Ukazuje sa však, že im nejde o lepšie zabezpečenie dôchodcov, ale o hlasy voličov, lebo na Slovensku žije asi jeden a pol milióna ľudí nad 60 rokov.

Spoločný viedensko-bratislavský seminár moderovala Erika Bršelová, ktorá zastáva aj mlá-



Účastníci seminára o dôchodkoch vo Viedni.

Foto: M. Kuček

dežnícke funkcie v Bratislave. Dôležité je, že toto viedenské stretnutie prinieslo nové podnety, ako postupovať pri úprave

dôchodkov na Slovensku a aj v tomto smere rozširovať medzinárodnú spoluprácu na úrovni odborov, organizácií dôchodcov

i projektu cezhraničnej spolupráce s názvom ZUWINBAT – Pre spoločnú sociálnu budúcnosť.

Martin KUČEK

## Významný medzník Ladislava Skraka

V živote každého človeka nastávajú okamihy zastavenia – sú to životné medzníky, ktoré nútia obzrieť sa dozadu, zamyslieť sa, zaspomínať, zhodnotiť. V týchto dňoch sa takéto významné medzníky – jubilea 60 rokov dožil náš dlhoročný spolupracovník, kolega, priateľ Ladislav Skrak. So Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov a redakciou Bojovníka je jeho meno už viac rokov pevne spojené. Neodmysliteľne stál a stojí pri mnohých podujatiach, vnáša intelektuálny rozmer, kultúru, ale predovšetkým ľudskosť, sociálne cítenie do života na-

šej organizácie a našich členov. Vidáme ho v neustálom pohybe a vždy plného entuziazmu, nadšenia, s ktorým dokáže neúnavne organizovať, písať, prednášať, stále ísť dopredu a začínať vždy niečo nové.

Vážený pán Skrak, veríme, že aj Vaše životné jubileum je iba ďalším novým začiatkom. V mene celého Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, Klubu umelcov, spisovateľov a historikov pri Ústrednej rade Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a redakcie Bojovníka Vám úprimne želáme do tohto začiatku veľa zdra-

via, pokoja, mnoho pracovných, osobných úspechov a radosti s najbližšími.

Jozef LEIKERT



Pri príležitosti životného jubilea udelil predseda SZPB Pavol Sečkář oslávencovi Pamätnú medailu Milana Rastislava Štefánika III. stupňa.

## SZPB vzdal úctu vojnovým veteránom

(Dokončenie zo str. 1)

boli medzi živými, vnímali ranné brieždenie a prežívali západ slnka. Teraz tu mŕtvi ležíme na bojisku.“

Vojna si vyžiadala milióny padlých a státisíce zranených a zmrazených. Prvá svetová vojna sa skončila jedenásteho jedenásty v roku 1918 o jedenástej hodine podpísaním prímeria vo francúzskom Compiègne. Svet si aspoň na chvíľku vydýchol. Jej dôsledky, ľudské i materiálne, boli nedozerné. Tí, čo ju v zákopoch prežili, podávali otrasné svedectvá o neľudskom utrpení.

Vojaci britského spoločenstva, ktorí bojovali vo francúzskych zákopoch, toto utrpenie zažili a ne-

zabudli na svojich druhov. Založili organizáciu British Legion, ktorá vyrábala papierové červené kvety makov, ktoré sa predávajú verejnosti, a finančný výťažok z nich sa používa na charitatívnu činnosť. Vo Veľkej Británii sa prvý Poppy Day konal už 11. novembra 1919 a táto tradícia sa dodržiava do súčasnosti.

Vo väčšine demokratických krajín, ktoré sa zúčastnili dvoch svetových vojen, si túto udalosť pripomínajú ako Deň veteránov, Remembrance Day, Poppy Day, Jour de l'Armistice a podobne. Kvety červeného maku symbolicky predstavujú krv vojakov na svetových bojiskách.

Viliam LONGAUER, luc

### 3. NOVEMBER

Cenu Za odvahu a službu, ktorú udelila židovská mimovládna organizácia Anti-Defamation League posmrtné Jánosovi Esterházy, prevzal v New Yorku jeho vnuk Giovanni Malfatti. Grófa Esterházyho ocenili za to, že 12. mája 1942 ako jediný člen slovenského snemu hlasoval údajne proti deportácii Židov. Na slávnosti sa zúčastnil aj predseda SMK József Berényi. Slovensko a Česko nerehabilitovali Esterházyho a dodnes ho evidujú ako vojnového zločinca.

### 4. NOVEMBER

Niekoľko tisíc nacionalistov a neonacistov pochodovalo Moskvou v rámci demonstrácie, ktorej hlavným mottom bolo „prinavrátanie Ruska Rusom“. Radikáli protestovali najmä proti prítomnosti moslimských migrantov z Kaukazu a skandovali hes-

lo „Migranti dnes, okupanti zajtra!“. Pochod sa uskutočňuje každoročne od roku 2005 a jeho cieľom je nahradiť tradičné oslavy Októbrovej revolúcie zo 7. novembra 1917.

### 6. NOVEMBER

Extrémnej pravici duje dobrý vietor do plachiet v Európskej únii, uvádza sa v štúdiu britského centra Demos, ktoré oslovilo približne 11-tisíc ľudí mladších ako 30 rokov z rôznych radikálnych zoskupení v 11 štátoch. Dôvodom je zanedbávanie mládeže politickými elitami, pričom mladí sú čoraz náklonnější populistickým teóriám extrémnych pravicových organizácií.

### 7. NOVEMBER

Asi tisícka obyvateľov Záporožia, mesta s prevažne rusky hovoriacimi obyvateľmi, ktoré leží na juhovýchode Ukrajiny, si uctila bývalého sovietskeho vodcu Josifa Sta-

lina novou sochou. Nahradila tak predchádzajúci monument zničený nacionalistami. Podľa poslanca Olexija Baburina odhalenie sochy je „pochťou Stalinovi a jeho príspevku k roz-

**stalo sa VO SVETE**  
3. 11.–15. 11. 2011

voju krajiny a oslobodeniu od nacistov“. Ukrajinskí nacionalisti majú na diktátora opačný názor, obviňujú ho zo smrti miliónov ľudí počas hrozného hladomoru, ktorý spôsobila najmä násilná kolektivizácia.

### 8. NOVEMBER

Nezvyčajný pamätník jednému z atentátnikov na Adolfa Hitlera odhalili v centre Berlína. Silueta tváre Georga El-

sera má 17 metrov, jemne vypracovaná oceľová skulptúra, stojí na ulici Wilhelmstrasse, v blízkosti bývalej nacistickej centrály. Elser, 36-ročný stolár zo Švábska, sa pokúsil führera usmrtiť 8. novembra 1939 podomácky zhotovenou bombou. Zhromaždenie v mníchovskej pivárni však nacistický vodca prekvapujúco opustil niekoľko minút pred explóziou. Pri výbuchu zahynuli viacerí ľudia. Po viacročnom väzení Elsera zavraždili 9. apríla 1945 v koncentračnom tábore.

### 13. NOVEMBER

Po odhalení skupiny obviňovanej zo zavraždenia 11 osôb nemecký minister vnútra Hans-Peter Friedrich pred novinármi v Berlíne uviedol, že krajina je svedkom „novej formy krajne pravicového extrémizmu“. Vraždy pripisované odhalenej organizácii Národnosocialistické podsvetie sú podľa neho novou formou

terorizmu, pretože páchatelia sa verejne neprihlásili k zodpovednosti, ani sa svojimi zločinnými nechválili v rámci krajne pravicovej scény. Prokuratúra vyšetruje vraždy 9 ľudí tureckého pôvodu, jedného Gréka a jednej policajtky v rôznych nemeckých mestách v rokoch 2000 až 2007.

### 15. NOVEMBER

Stovky ľudských kostier exhumovali počas uplynulých siedmich mesiacov z cintorína psychiatrickej liečebne z nacistickej éry v tirolskom meste Hall. Rakúski experti preskúmali približne tretinu z 221 kostier a polovica z nich mala zlámané rebrá, ďalšie zase nosy či kľúčne kosti. Podľa potrebného preskúmania patrili telesné pozostatky fyzicky alebo mentálne postihnutým. Nemocnica, ku ktorej dnes už nefunkčný cintorín patril, sa spájala so zabíjaním ľudí prenasledovaných nacistami. (ao)

# Pozoruhodný umelec Antonín Smažil

**Patril k tým maliarom, ktorého poznal takmer každý. Z generácie tých, ktorí ako vysokoškolskí príslušníci slovenskej inteligencie mali tú možnosť zostať vojenčiť v Bratislave, ale dobre ho spoznal aj každý z mladých dorastajúcich výtvarníkov, ktorí sa uplatnili v rámci niekdajšieho Armádneho výtvarného štúdia.**

Patril neodmysliteľne a po dlhé roky doslova k štábnej kultúre Ministerstva obrany SR a armády, či neskôr aj Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Platí to o zrelom veku života výtvarného umelca, ktorý neprislúchal iba k slovenskej umeleckej kultúre. Skutočne patrí sa vzdať úctu a pristaviť sa pri hodnotách výtvarných, umeleckých, pedagogických, a samozrejme aj tých spontánnych ľudských snažení akademického maliara Antonína Smažila. Ten nás 5. októbra opustil.

Antonín Smažil sa narodil 22. 11. 1923 v Bobrovej na Českomoravskej vysočine. V rokoch 1945-49 študoval na slávnej pražskej UMPRUM-ke (Vysoké škole umelecko-priemyselnej) u prof. K. Svobodu a ako výtvarný pedagóg dozrieval štúdiom na Karlovej univerzite u prof. C. Boudy, M. Salcmána a K. Lidického.

Od roku 1953 pedagogicky pôsobil na Slovensku – na Vojen-

skom gymnáziu Jána Žižku a od roku 1970 na Vojenskej politickej akadémii K. Gottwalda v Bratislave. Prednášal dejiny umenia a vovádzal výtvarné talenty do čínskych tvorivých a organizačných kultúrno-spoločenských aktivít.

Rozsiahle súbory vytvoril ako monument venovaný krajine povstaleckých bojov a duklianskej krajine, pričom rozvíjal motívy a námety partizánskych presunov (Partizánska poéma), symbolického portrétu (Strážca kotliny), ale najmä netradičného frontového motívu (Vpred za slobodu! – fatranská vojnová sekvencia). V tejto tvorbe vedome, a nie náhodou, nadviazal na benkovské heroizujúce odkazy, pričom modifikoval krajinársky žáner vo výraze jej monumentalitu – krajiny samotnej, jej scény a panorámy, ale aj pomníkovej historizujúcej dominanty.

V našom výtvarnom umení znamená aj meno pozoruhodného umelca, ktorý vynikajúco ozvláš-



Vernisáž jubilejnej výstavy Antonín Smažil – Heroická krajina (retrospektíva) v roku 2008 v Bratislave. V zábere je Antonín Smažil spolu s manželkou.

Foto: archív LS

nil prácu rybníkárov a krásu juhočeských rybníkov. Ale aj krajinu Vysočiny, Záhoria, južnej Moravy, atď. Bol to nesporné aj majster ďalšieho žánru – zátišia. V českom výtvarnom umení bol by znamenal pokračovanie tradícií V. Špálu. Množstvo hodnotných diel vytvoril aj v rámci študijných ciest v zahraničí. Usporiadal enormné množstvo autorských výtvarných

výstav doma a v zahraničí.

V čase skonu nechýbal na tých aktivitách, ktoré rozvíja náš Klub výtvarných umelcov a teoretikov na báze štáto-reprezentatívnych výstav. V Memoriálnom komplexe Múzeum Veľkej vlasteneckej v Kyjeve, kde úspešne, s rešpektom a obdivom pokračuje náš výstavný celok Slovenské umenie proti fašizmu, vystavujeme diela

A. Smažila Krvavá kóta a Pamätník francúzskych partizánov pri Strečne. V čase 60. výročia víťazstva nad fašizmom a ukončenia 2. svetovej vojny, v apríli minulého roku udelila ÚR Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov tomuto vzácnemu umelcovi a človeku svoje najvyššie vyznamenanie – Za vernosť.

Ladislav SKRAK  
predseda Klubu výtvarných umelcov a teoretikov



Vpred za slobodu! I, prechod Veľkou Fatrou – olej 1974.

Foto: archív LS

## Inscenovaný záber J. Žiaka Žihľava je na plagáte

**Novembrový medzinárodný festival Mesiac fotografie (MF) v Bratislave má každoročne jednu ústrednú fotografiu. Uverejnená je na plagáte, titulnej strane katalógu aj programového bulletinu. Pre súčasný 21. ročník MF ju organizátori vybrali z množstva fotografií slovenských autorov z ich samostatných a skupinových výstav.**

„Rozhodli sme sa pre Jara Žiaka, pretože ako štyridsiatnik má veľkú autorskú prezentáciu. Vybrali sme ju pre jej prítomnosť pre širšie publikum a je pravdepodobné, že plagát ozdobia skriňu študentov či niektorý byt. Nechceme, aby plagát skončil v archíve, ale aby bol súčasťou kultúrneho pohybu,“ zdôvodnil riaditeľ MF Václav Macek.

### Jaroslav Žiak

Plagátová fotografia má názov Žihľava a je z dlhodobého cyklu Ďalší príbeh, v ktorom Žiak od roku 1998 doteraz fotografuje svoju dcéru. Na výstavu Desiat rokov, ktorá

v Stredoeurópskom dome fotografie potrvá do 11. decembra, vybral 30 inscenovaných záberov. Okrem tohto má výbery fotografií z ďalších dvoch sérií. S jeho dcérou súvisí aj cyklus Z pracovného zošita, ktorý tvorí od roku 2002. V ňom však ľudská postava chýba a fotograf zvečnil predmety z dcérinho každodenného života v 34 podobách zátišia. Najrozsiahlejší je portrétny súbor Hrdinovia. Na tomto dokumente priamych účastníkov 2. svetovej vojny pracuje ostatné tri roky. Na výstave je 153 konkrétnych osôb v dôchodkovom veku z rôznych slovenských miest i z českého

Terezína, poľskej Dukly a koncentračných táborov v Osvienčime, Mauthausene a Sachsenhausene. Mnohí sú fotografovaní na podujatiach vo sviatočnom oblečení aj s vyznamenaniami, ale i jednotlivovo v rôznom prostredí a civilnom odevu. Fotením ešte žijúcich vojnových účastníkov chce autor zachovať ich odkaz budúcim generáciám. Považuje to za veľmi dôležité, lebo ide o precedens, na ktorý sa nesmie nikdy zabudnúť.

Podľa Maceka prvých desať rokov MF mala plagátová fotografia dve obmedzenia. „Musela byť s motívom mesiaca. To bolo jedno či v tvare melóna, záhybu tela alebo mesiaca na oblohe. Druhá podmienka bola, že fotografia je od slovenského autora. Od 11. ročníka už platí len tá druhá podmienka,“ dodal Macek.

luc TASR



Žihľava 2004

Foto: Jaroslav Žiak

# Niektorí hodnotia SNP neobjektívne

Jednou z prvoradých úloh odbojárov po porážke fašistických armád bolo chrániť protifašistické hnutia proti neonacistickým rozširovateľom ich zhubných ideológií.

V záujme objektívneho hodnotenia historickej pravdy sa aj my zapájame medzi 18 štátov Európy do Medzinárodnej federácie protifašistických bojovníkov, ktorá bola založená vo Viedni 3. júla 1951. SZPB sa zúčastnil aj na Medzinárodnej konferencii v hlavnom meste Slovinska v Lublane 4. júna 2010, na ktorej bola vydaná Deklarácia o škodlivých následkoch menenia dejín. Obsahovala aj upozornenie na väčšiu starostlivosť o obeť fašizmu a nacizmu a protest proti vznikaniu nových fašistických a nacistických organizácií. Významným dokumentom je výzva „Za spravodlivý výklad dejín“, zo 7. júna toho roku ČSBS, ktorú SZPB podporil, a rokovanie z 23. – 24. júna 2011 s ÚR SZPB a ÚV ČSBS, ktorým sa odsúdil neofašizmus a jeho prejav, rasistické praktiky spojené s xenofó-

biou. K postojom vlád SR a ČR bolo dôležité vyzývanie vlády SR a ČR, aby aktívnejšie vystupovali a netolerovali propagovanie fašizmu a antisemitizmu.

V posledných rokoch niektoré periodiká dali priestor i zahraničným historikom a publicistom, ktorí nie vždy pravdivo a objektívne hodnotili SNP a oslobode-

**Je smutné, že niekto dokáže pre inú politickú orientáciu napadnúť a obviňovať svojho rodáka, ktorý za slobodu občanov v Starej Turej neváhal obetovať život.**

nie Sovietskou armádou. Napr. V LT uverejnené príspevky od Wolganga Wenohra a Ernesta Noltona nevystihovali pravdivú analýzu tejto doby a preto ani pre ich politické presvedčenie nemožno od nich čakať objektívne názory. Spokojnosť odbojárov nemohla v posledných rokoch byť ani s činnosťou Ústavu pamäti národa, ktorý vydáva publikácie na obhajobu Tisovho režimu a jeho predstaviteľov. Napr. od autora F. Vnuka o Karolovi Sidorovi alebo A. Púčíkovi. Nespokojnosť je aj

s vydávaním memoárov od kolaborantov fašistického režimu, ktoré vydala MS v posledných rokoch. Na počudovanie bol vydaný urážajúci článok o prepade nemeckej posádky v Starej Turej, ktorý bol uverejnený v Staroturianskom spravodajcovi č. 6 od autora Juraja Krištofika. Článok nielenže zhadzuje autorov publi-

kácie Podjavorinský kraj v SNP, ale neoprávnene obviňuje kpt. Miloša Uhru, ktorého charakterizuje ako dobrodruha a uvádza: „prepad nemeckej posádky bol hazardným dobrodružstvom“ Miloša Uhru, bez ohľadu na možné následky.“

Čítal som publikáciu od autorov Jarmily Supkovej a Dušana Martáka s názvom Podjavorinský kraj v Slovenskom národnom povstaní, na str. 36 sa uvádza, že 11. októbra 1944 veliteľ oddielu Hurban s veliteľom brigády (Ilja

Danielovič Dibrov) vypracovali plán prepady nemeckej posádky v Starej Turej. Uher viedol skupinu, ktorá mala útočiť na meštiansku školu, Martin Kavický viedol bojovníkov k pošte a ľudovej škole. Ďalší partizáni obsadili priestor pri kostole. Zabezpečenie akcie zo smeru od železničnej stanice zveril veliteľ skupine Jozefa Svinčáka. Ďalej sa uvádza, že nebol dobytý nijaký cieľ – to však nebolo úlohou boja. Brigáda ukázala fašistickým okupantom silu celého podjavorinského ľudu... Nevie, prečo autor napadol len M. Uhru, keď zodpovedný bol I.D. Dibrov, a prečo o tom v takom zmysle nikdy nepísal Martin Kavický, druhý veliteľ oddielu. Autorovi sa nepáčili počty zabitých a zranených Nemcov, ktoré čerpal z uvedenej publikácie. Ak ich mal z iných zdrojov od Nemcov, tak kde sú záruky, že práve tieto údaje boli hodnoverné. Nakladateľstvo Praha v roku 1984 vydalo publikáciu Partizáni v Československu od autorov J. Gebharta a J. Šimorčeka, ktorá taktiež neuvádza a ani neodsudzuje brigádu

J.V. Stalina a veliteľa oddielu M. Uhru. Rodinu Uhrovú a dcéru M. Uhru Zoru Uhrovú často, počas života navštevoval bývalý veliteľ brigády J. Brunovský, ktorý vtedy zastával funkciu náčelníka štábu, vysoko hodnotil odvážnosť a statočnosť, za ktorú bol aj po smrti vyznamenaný viackrát a kladne hodnotený vojenskými historikmi.

Je smutné, že niekto dokáže pre inú politickú orientáciu napadnúť a obviňovať svojho rodáka, ktorý za slobodu občanov v Starej Turej neváhal obetovať život.

Počas SNP sa na obrane povstaleckého územia spolu s 1. čs. armádou na Slovensku zúčastnili viaceré partizánske jednotky v počte 670 osôb. Celkový stav príslušníkov dosahoval 17 tisíc bojovníkov v tle nepriateľa, ktorí si zaslúžia úctu i dnes. Na Rohu odpočívajú 45 partizánov tak, ako spoločne bojovali, a to, že riskovali svoje životy i obyvatelia, ktorí im pomáhali, mali asi iné charaktery, na rozdiel od tých, ktorí ich hanobia aj po smrti.

Mgr. Pavel GAJDOŠ

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)



## AFORIZMY

**Kľúčové miesta v politike treba hľadať v blízkosti pakľúčov.**

**Chaos si zásadne vystačí aj s jednotným číslom.**

**Keby žil biblický Judáš dnes, jeho konanie by sme nenazvali zradou, ale otvorením sa svetu.**

**Najlepším spôsobom, ako zneviditeľniť obyčajného človeka, je urobiť z neho centrum všestrannej pozornosti.**

**Niet horšej doby, ako je tá, v ktorej namiesto bômb vybuchujú nádeje.**

Ján FEKETE – APOLKIN

## Zaprášená história

Napriek tomu, že nemecká armáda bola porazená v obidvoch svetových vojnách, neprestáva sa o nej hovoriť a písať ako o veľmi disciplinovanej a výborne zorganizovanej súčasť nemeckej brannej moci. Jej lesk a slávu šířili vo svete nielen bojové schopnosti takých veliteľov, ako boli Manstein, Rommel, Guderian, Donicz alebo Canaris, ale aj poriadok a pedantnosť obyčajných vojakov. Predsa však boli porazení inými veliteľmi a inou brannou mocou. Vychádzajú čoraz častejšie na povrch aj také skutočnosti, že človek začína pochybovať o pravdepodobnosti informácií, ktoré poskytujú o tejto armáde verejnosti, všelijakí milovníci histórie. Ukazuje sa, že aj v tejto armáde bol bordel, uplácalo sa a kradlo, ako v každej inej armáde. Zaujímavé informácie som sa napr. dozvedel v týchto dňoch aj z ruskej tlače.

Aj tam totiž vychádzajú noviny, vydávajú sa knihy a natáčajú sa filmy. To iba my sa tvárime, že nič takého na východ od nás neexistuje, že okrem plynu už nie je na tejto krajine nič zaujímavé. Spomeniem iba niekoľko faktov z knihy „Tretia ríša...“ od Maxima Kustova, ktorá bola v týchto dňoch recenzovaná aj v gazetách „Segodňa“.

„Nemeckí intendanty sa dopúšťali obrovských chýb, ktoré mali katastrofický dopad na mnohé bitky a udalosti na fronte...“ spomína sa. Mali síce výborných generálov, no stačil jeden hlúpy intendant a ten dokázal zmariť všetku snahu, nadšenie i obetavosť celej divízie. V čase bitky o Moskvu, keď zo všetkého najviac potrebovali nemeckí vojaci teplé odevy, zbrane a dostatok munície, niektorí idioti sa postarali o to, aby dopravili na front, vraj pre po-

vzbudenie bojového ducha, celé súpravy vlakov naložených červeným vínom z Francúzska. Ako sa môže zachovať víno počas prepravy v ruských mrazoch, si vieme predstaviť. Nezabudli však instruovať nemeckých vojakov aj o tom, že ak klesne teplota na fronte pod nulu, môžu namiesto rukavíc, používať aj ponožky. Keď nemeckí vojaci pri Stalingrade zomierali od hladu a mrazu, títo ľudia im posielali „vzduchom“ aj prezervatívy, rybie preháňadla, majonázu a pod. Viem si predstaviť, čo by urobil nemecký vojak s takýmto človekom, ak by sa mu dostal v zákopoch do rúk. Asi to isté, čo urobil s nemeckým zajatým vojakom Rus, keď zbadal, že má na sebe ženskú garderóbu. V rámci „zimnej pomoci“, nemecké ženičky totiž darovali pozostalým rodinám svoje kožuchy, kožušky, plášte, baranice a pod. týmto po-

škodeným. Rôznou cestou sa tieto balíčky dostali aj na front, mrznúci vojaci si ich na seba navliekali a Sovieti si mohli myslieť, že ich posťahovali z ruských žien. Chudáci z Wehrmachtu nestačili ani len vysvetliť, o čo ide.

Zaujímavé sú však aj informácie o tom, že nemeckí oficieri, ak chceli pre svojich vojakov nafasovať zbrane a muníciu, museli skladníkov na materiálno-technickom zabezpečení uplácať cigaretami a alkoholom. Priam otrasne pôsobí na človeka, keď sa dozvedá, ako museli ranení vojaci uplácať, ak sa chceli „vzduchom“ dostať do zázemia. Ťažko sa dá uveriť aj tomu, že myši napr. znefunkčnili desiatky nemeckých „Tigrov“ a „Pantherov“, v ktorých sa skryli pred zimou, no poprekusovali všetky elektrické káble. Vďaka tomu urobili z tejto techniky nefunkčné kopy železa, ktoré nemohli zasiahnuť tam, kde bolo treba.

Všetko toto je už zaprášená

história, o ktorej sa dozvedáme iba z kníh a filmov. Vyprchala už sláva a lesk tankových divízií ako boli napr. „Das Reich“, „Totenkopf“ a „Adolf Hitler“. Viac ako tieto železné obludy mi z týchto filmov ostal v pamäti obyčajný ruský vojak vo svojom teplom, vyfurovanom prešiváku. Vojaci Wehrmachtu i Červenej armády sa zhodli na tom, že ak by Nemci mali tiež takéto kabáty pri Stalingrade, nemuselo ich toľko pomrznuť. A tak ma napadá – čo keby sme sa opýtali u Putina, či mu neostali takéto kabáty v skladoch. SPP zasa požiadalo o 23-% zdraženie plynu pre domácnosti. Nechcem zľahčovať túto tému, no tým najchudobnejším by to pomohlo prežiť v nevykúrených miestnostiach. Nevie, si celkom dobre predstaviť ani situáciu, ako by nás zásobovali počas vojny tí naši intendanty, keď nedokážu dokončiť, ani v čase mieru, dávno rozbehnutú akciu „Cestoviny“.

Rudolf SLEZÁK



Opäť vám prinášame rubriku s radami a odpoveďami na vaše otázky týkajúce sa najmä oblastí sociálnych vecí či zdravotníctva, ale radi vám poradíme aj v ďalších oblastiach.

Na vaše otázky odpovedá  
**Braňo Ondruš, podpredseda Výboru NR SR pre sociálne veci**

■ **Minister Mihál v televízii spomínal, že súčasťou daňovej a odvodovej reformy má byť aj zvýšenie materského prečerstvé matky. Chcela by som vedieť, či už tento návrh neplatí, lebo som sa dočítala, že vláda už na tej reforme netrvá. Akú veľkú materskú teda dnes žena môže dostať a koľko rokov sa vypláca?**

Stanislava Horovová, Kežmarok

Návrh na zvýšenie materského príspevku síce naozaj minister Jozef Mihál spájal so zavedením tzv. superhrubej mzdy, ale bol to len účelový krok, aby sa kompenzovali negatívne dopady tejto „reformy“. V skutočnosti parlament schválil predĺženie materskej dovolenky i zvýšenie materského príspevku aj vlni v decembri, hoci o žiadnej reforme vtedy nikto nehovoril. Už vtedy sa však hovorilo, že by zvyšovanie materského a predĺžovanie materskej dovolenky mohlo pokračovať aj v roku 2011 (s účinnosťou od 1. januára 2012).

Po tom, čo vláda rozhodla o stiahnutí návrhu na tzv. superhrubú mzdu z parlamentu, však ministerstvo práce pripravilo kratšiu novelu zákona o sociálnom poistení, ktorá by mala aj túto zmenu obsahovať. V tejto chvíli to, bohužiaľ, ešte nie je schválené – hoci už dávno mohlo byť – ale je pravdepodobné, že naozaj sa od budúceho roka zvýši materský príspevok a to na 65 % z vymeriavacieho základu (hrubej mzdy u zamestnancov). Zároveň by sa mala materská dovolenka predĺžiť na 40 týždňov, pre matky, ktorým sa narodila dve a viac detí a starajú sa o ne, na 49 týždňov, pričom spravidla sa na materskú dovolenku nastupuje 6 týždňov pred očakávaným pôrodom.

Ak sa pýtate na roky vyplácania, pravdepodobne máte na mysli aj rodičovský príspevok. Ten sa spravidla vypláca rodičovi na rodičovskej dovolenke do veku 3 rokov dieťaťa, v prípade dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu dieťaťa do jeho 6 rokov. Na rodičovskú dovolenku môže nastúpiť aj muž (nielen žena), rodičovský príspevok je v súčasnosti vo výške 190,10 € mesačne. Od januára 2012 sa jeho výška zvýši na 194,70 € mesačne.

Ak sa však rodič stará o dvojčičky, trojičky či štvoričky, rodičovský príspevok sa mu zvyšuje o 25 % na každé dieťa, takže v tomto roku to je v prípade dvojčičiek 243,40 € v prípade trojičiek 292,10 €

## Liečba diabetika je založená na spolupráci s lekárom

Hoci je diabetes mellitus v súčasnosti nevyliciteľné ochorenie, je zároveň aj plne liečiteľné. „Napriek tomu, že správna liečba neznamena úplné vyliečenie, pri jej uplatňovaní jednoznačne dochádza k oddialovaniu a predchádzaniu dlhodobých následkov,“ uviedla Adriana Ilavská z diabetologickej ambulancie v Bratislave.

liet alebo podávanie inzulínu. Pri dodržiavaní prvých dvoch bodov – teda užívaní diéty so zníženým obsahom cukrov a tukov a zmeny prevažujúceho sedavého spôsobu života za zvýšenú fyzickú aktivitu, je možné predísť nielen užívaniu tabliet a inzulínu, ale aj všetkým sprievodným komplikáciami.

čiteľnú chorobu, ktorá v prípade neskorého rozpoznania alebo nesprávnej liečby prináša svojmu nositeľovi mnohé komplikácie s následnou možnou invalidizáciou alebo dokonca môže viesť k predčasným úmrtiam.

Diabetes je charakterizovaný hlavne intenzívnym smädom, častým nutkaním na močenie, do-



Detail jedného balenia náplní injekčnej suspenzie ľudského inzulínu a jeden z viacerých typov aplikátora.

Foto: TASR – S. Pisecký

Ideálna liečba je podľa diabetologičky založená na aktívnej spolupráci pacienta – diabetika a lekára – diabetológa.

Liečbu predstavuje komplex opatrení, kde jednotlivé zložky sú rovnako dôležité. Predstavuje ju vhodná diéta, primeraná fyzická aktivita a aj prípadné užívanie tab-

Cukrovka (diabetes mellitus) je chronické metabolické ochorenie, ktorého základnou črtou je zvýšená hladina cukru v krvi – hyperglykémia. Spôsobuje ju porucha tvorby a uvoľňovania hormónu podžalúdkovej žľazy – inzulínu, prípadne jeho nedostatočným využitím v tkanivách. Ide o nevylicie-

konca aj v noci, a rýchlym chudnutím. Ale toto platí iba pre plne rozvinuté štádium ochorenia. Ľudia so zvýšenou hladinou cukru v krvi väčšinou obyčajne tento fakt ani zvlášť nepocitujú a vôbec sa necítia chorí. Môžu žiť mesiace a veľakrát aj roky bez toho, aby o chorobe vedeli.

Luc TASR

## Slovenský film o záchrancovi židovských detí zožal úspech v Londýne

Predsedička slovenskej vlády Iveta Radičová sa 11. novembra zúčastnila londýnskej premiéry dokumentárneho filmu o 102-ročnom záchrancovi židovských detí z bývalého Československa sirovi Nicholasovi Wintonovi nazvaný Nickyho rodina. Film dvojice Slovákov, režiséra Mateja Mináča a producenta Patrika Pašša, zažil premiéru v londýnskom sídle Britskej akadémie filmových a televíznych umení (BAFTA) na ulici

Piccadilly po tom, čo zožal rad ocenení na viacerých svetových festivaloch – napríklad v Karlových Varoch, Jeruzaleme či Montreale. Priamo na pódiu sa predstavil tucet z dovedna 699 židovských detí, ktoré Angličan Nicholas Winton zachránil z bývalého Československa v priebehu roka 1939, kým nevypukla druhá svetová vojna.

V programe tiež odznela skladba Wiegala, ktorú v koncentračnom tábore Te-

rezín skomponovala Ilse Weber, matka jedného zo zachránených detí. Skladbu zaspievala známa slovenská speváčka Jana Kirschner. „Najvýstižnejšie to vyjadril sám Nicky Winton silnou vetou: Držte sa základov etiky, ale ona si vyžaduje zároveň aj kompromis. Ani nevedel, akú aktuálnu vetu hovorí k nám domov,“ povedala Radičová, ktorá si na príbehu sira Wintona najviac cení, že o tomto svojom čine nikomu nerozprával. Nerobil to preto, aby bol oslavovaný, ani aby dostával vyznamenania, ani príplatky k dôchodku. Robil to preto, lebo cítil, že potrebuje pomôcť deťom. „A urobil to dokonca malými podvodmi, len aby tie deti zachránil,“ poznamenala Radičová.

Producent Patrik Pašš sa tejto téme venuje už niekoľko rokov. „Tento film ma trochu zmenil. Aj ja som začal prehodnocovať – dostal som veľa cien a mohol som robiť na veciach, ktoré sa mi páčili. Uvedomil som si, že mojou povinnosťou je tomu priestoru niečo aj vrátiť. Život musí byť v rovnováhe – keď niečo dostanem, musím to vedieť aj vrátiť,“ povedal. Po uvedení v Londýne mal film Nickyho rodina premiéru v New Yorku, potom vo Washingtone. Celoamerická distribúcia je naplánovaná na január budúceho roku.

Luc TASR



Producent Patrik Pašš (uprostred) sa zvitava s obeťami holokaustu na premiére filmu Nickyho rodina v Prahe 20. januára 2011.

FOTO: TASR/AP

## Nebezpečná vojnová munícia

KRIVANY

V obci Krivany, okres Sabinov, musel 10. novembra zasahovať policajný pyrotechnik. Hovorkyňa Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Prešove Jana Karnišová informovala, že nález starej munície nahlásil 46-ročný majiteľ zberných surovín, ktorý ju našiel pri preberaní železného šrotu. Išlo o jeden kus delostreleckej munície, ktorá pochádza z obdobia 2. svetovej vojny. Vyslaná policajná hliadka miesto zabezpečila a následne muníciu prevzal a zaistil pyrotechnik.

ILAVA

Pri výkopových prácach pre plynové potrubie sa našla 6. novembra neznáma munícia na dvore rodinného domu v Ilave. Privolaný policajný pyrotechnik zistil, že ide o delostreleckú mínu pochádzajúcu z obdobia 2. svetovej vojny sovietskej výroby. Miesto nálezu bolo opakovane prezreté, pričom sa nenašla žiadna ďalšia munícia. Policajný pyrotechnik mínu previezol na bezpečné miesto k zničeniu. „Polícia upozorňuje nálezcov munície, aby ju ponechali na mieste nálezu, nakoľko môže byť schopná výbuchu. Ihneď po náleze akejkoľvek munície kontaktujte policajnú linku 158,“ vyzýva Pavol Kudlička z Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Trenčíne.

# Spomienky na 2. svet

## Pripomenuli sme si vznik slovenskej armády

Brezová pod Bradlom a jej široké okolie sa hlboko zapísali do dejín slovenského národa v boji za slobodu v rokoch 1848/49, ale i za 1. a 2. svetovej vojny. Svedčia o tom pamätníky, mohyly, pamätné tabule a busty v meste či mimo neho.

Tohtoročné 163. výročie povstania v rokoch 1848/49 sme si už tradične pripomínali pri mohyle v Prietržskej slávnosťou, ktorú s predstaviteľmi mesta a Spoločnosti M.R. Štefánika pripravil Klub generálov SR. Vojenské počty a kladenie vencov sa konali pri mohyle padlých hurbanistov (22. septembra 1848). Dvadsiaty druhý september sa stal aj Dňom ozbrojených síl SR. Prítomných pozdravil gen. S. Naďovič. „Prišli sme, aby sme vzdali počtu veliteľom, martýrom

a padlým v slovenskom povstaní 1848/49. Ich mená sú vyryté do mramorových pavéz pri mohyle,“ povedal.

Súčasťou programu bolo aj prijímanie čestných členov zo zahraničia do Klubu generálov SR, ktorých aj vyznamenali za upevňovanie dobrých vzťahov s našou krajinou.

Pred slávnosťou prijala na mestskom úrade vojenskú delegáciu Národnej gardy štátu Indiana (USA) primátorka mesta Brezová p/Bradlom Eva Ušiaková. Na prijatí bol prítomný aj náčelník GŠ OS SR generál Ľ. Bulík. O histórii Brezovej prítomných informoval čestný predseda SMRŠ P. Uhlík, ktorý vzácných hostí sprevádzal aj na Bradle po mohyle M.R. Štefánika.

kpt. v. v. Ján BZDÚSEK  
veterán 2. sv. vojny

## Rekapitulácia v Staškovciach

Začiatkom novembra sa v Staškovciach konala výročná členská schôdza ZO SZPB. Schôdzu otvoril a viedol predseda Štefan Varcholík, ktorý privítal hostí – tajomníka ObĽV SZPB Svidník M. Žižáka, člena J. Jurčišina a podpredsedu ZO Svidník P. Gaľa. Správu o činnosti ZO prečítala tajomníčka M. Melníková a pokladník V. Račko ml. oboznámil členov o platení členských známk a s financiami v pokladni.

V diskusii vystúpil priamy účastník bojov J. Jurčišin, ktorý pripomenul zverstvá, aké robili nemeckí okupanti počas 2. svetovej vojny v našom regióne a na jeho výzvu prítomní vzdali hold pri pomníku padlým hrdinom minútu ticha. Tajomník ObĽV SZPB M. Žižák oboznámil členov s prácou oblastného výboru a s prí-

pravou na konferenciu. Člen M. Olejarník zdôraznil, že je malá propagácia osláv oslobodenia, KDO a ďalších udalostí z 2. svetovej vojny v tlači a iných médiách. V. Račko ml. sa kriticky vyjadril o odškodnení detí po pozostalých. P. Gaľ vo svojom vystúpení spomenul odber dvojtyždenníka Bojovník a odpredaj Ročenky, ktorú si zakúpili všetci prítomní na schôdzi.

Po diskusii nasledoval slávnostný akt odovzdávania nových členských preukazov, plán práce na rok 2012 a návrh na uznesenie. M. Žižák poďakoval v mene ObĽV SZPB Svidník za dôstojnú prípravu VČS v ZO Staškovce, ktorá patrí medzi lepšie organizácie oblastného výboru. Do ďalšej práce im zaželel veľa tvorivých síl.

Pavel GAL

## Zhodnotili svoju prácu

Nedeľa, 23. októbra 2011, bola slávnostná pre starších občanov a členov ZO SZPB zo Závadky nad Hronom. V prvej časti bohatého popoludnia členovia ZO SZPB hodnotili svoju činnosť na výročnej členskej schôdzi (VČS), ktorej sa zúčastnilo 40 členov. Medzi prítomnými bol aj predseda SZPB Pavol Sečkář a predseda ObĽV v Brezne Ján Šulej. V správe o činnosti výboru, predseda základnej organizácie Ján Belko podrobne zhodnotil prácu celej organizácie. V rámci diskusie vystúpil aj P. Sečkář a prácu našej ZO hodnotil kladne. Všeobecne poukázal na úlohy, kto-

ré stoja pred celým zväzom do XIV. zjazdu. Súčasťou správy bolo poďakovanie sponzorom, za podpory ktorých sa naša organizácia vzorne stará o tri pamätníky v obci a pre našich členov sme mohli po členských schôdzach pripraviť malé občerstvenie, ako aj spoločné posedenie pri guláši.

Po ukončení VČS nasledovala druhá časť, ktorá začala príhovorom starostu obce k Mesiacu úcty k starším, pokračovala kultúrnym programom, ktorý pripravili deti MŠ s učiteľkami. Na záver bolo bohaté občerstvenie, ktoré pripravil OÚ.

Ján BELKO



Vyvražďovanie v Kremničke si SZPB pripomína každý rok.



Klub generálov SR so zahraničnými hosťami, v strede primátorka mesta Brezová E. Ušiaková.



Deti Eva a Samuel s manželmi – z (v čiernom kostýme), Vladislav Strmuel Ivan Sekuris (zopnuté ruky).

## Pietna spomienka v

V piatok 11. novembra o 11 hodine a 11 minúte sa aj v Brezne rozozvučal hláhol zvonov. Takto sa mesto pripojilo ku sto úderom 22 tónového ZVONU MIERU, ktoré sa každoročne ozývajú z mesta Rovereto v severnom Taliansku, ako symbol ukončenia prvej hrôzostrašnej svetovej vojny v roku 1918. Tento deň svet uznal za Medzinárodný deň vojnových veteránov.

Na podnet výkonného podpred-

sedu historickej odbojovej skupiny I. Čs. armády na Slovensku v SNP pri Ústrednej rade SZPB ppl. v.v. Jozefa Schulza v zmysle výzvy Klubu vojnových veteránov v Trenčíne najprv reagovali učiteľia a žiaci Základnej špeciálnej školy na Mazorníku, ktorí vyrobili ďalší symbol tohto dňa – papierové červené vlčie maky, na výzdobu všetkých vojnových hrobov na Novom cintoríne.

S podporou primátora Brezna

Jaroslava Demiana zorganizoval pietnu spomienku na plukovníka in memoriam Samuela Emila Sekurisa (20.11.1906 – apríl 1945) pri 105. výročí narodenia. Akt sa konal pri jeho pamätníku, na nádvorí breznianskych kasární.

Samuel Sekuris bol v čase priprav SNP veliteľ vojenskej posádky v Brezne. Pod jeho vedením sa posádka 26. augusta 1944, vôbec ako prvá na Slovensku, zapojila do Povstania. Po potlačení SNP sa

# vojnu zostávajú



Foto: ah, mm



Eva – manželka Samuela Ivana Sekurisa, Eva Stračárová rodená Sekuris, Sa-  
Foto: Milan Kováčik



Pietna spomienka v Nitre.

Foto: F. Chuda



Staškovčania vzdali hold pri pamätníku padlým.

Foto: Pavel Gal'



Pamätník Samuelovi Sekurisovi.

Foto: Milan Kováčik

## Odkaz Kremničky je stále aktuálny

(Dokončenie zo str. 1)

publiky Stanislav Líška, delegácia Ústrednej rady SZPB v zložení Pavol Sečkář, Ján Rýs, Roman Hradecký a ďalší predstavitelia politických strán a hnutí. Prítomný bol aj predstaviteľ Židovskej náboženskej obce Juraj Turčan. Delegáciu Oblastného výboru SZPB viedol predseda Vladimír Kucej, ktorý otvoril spomienkové podujatie. Na úvod predniesli študentky Gymnázia Mikuláša Kováča básneňky Zlaty Solivajsovej – Kremnička.

Primátor mesta Peter Gogoľa vo svojom vystúpení pripomenul dôležitosť hľadania poučení z minulosti pre budúcnosť. Apeloval najmä na prítomných príslušníkov mladej generácie, ktorých zastupovali žiaci Základnej školy SNP 20, študenti Gymnázia Mikuláša Kováča a Strednej priemyselnej školy elektrotechnickej Jozefa Murgaša, ale aj na tých starších pri odovzdávaní skúseností. Obete Kremničky varujú pred novodobými nositeľmi myšlienok a činov, ktorých dôsledkom bola a navždy ostane Kremnička.

Stalo sa už symbolickou tradíciou, že v deň pietnej spomienky sa koná aj zasadanie Oblastného výboru SZPB. Nebolo tomu inak ani teraz. Členovia oblastného výboru, predsedovia základných organizácií, prizvaní starostovia obcí

a hostia sa z pietnej spomienky v Kremničke presunuli do priestorov Múzea SNP, kde sa konalo zasadanie Oblastného výboru. Obsah rokovania vychádzal z úloh, ktorými Oblastná organizácia v uplynulom období žila, a ktoré stoja pred ňou v období konania výročných členských schôdzí, príprav na oblastnú konferenciu 28. februára 2012 a 15. zjazd SZPB v máji 2012.

Viac ako 1600 členov Oblastnej organizácie vykonalo veľa záslužnej práce pri presadzovaní záverov 14. zjazdu SZPB a záverov Oblastnej konferencie v miestach svojho pôsobenia a právom si získali autoritu, úctu a vážnosť svojho okolia. Pozitívne bola hodnotená aj spolupráca s miestnymi samosprávami a starostami.

Zasadania sa zúčastnil aj predseda SZPB Pavol Sečkář, ktorý so sebe vlastnou náročnosťou zhodnotil činnosť oblastnej organizácie v uplynulom období, predložené materiály na rokovanie a vo svojom vystúpení akcentoval ťažiskové úlohy SZPB v období príprav oblastných konferencií a zjazdu. Odovzdaním ocenení jubilujúcim členom, spolupracujúcim organizáciám, jednotlivcom a schválením uznesenia sa zasadanie Oblastného výboru SZPB v Banskej Bystrici skončilo. Anton HOFFMANN

## Červené maky v Nitre

Zorganizovaním pietnej spomienky na vojenskom cintoríne v Nitre sa 11. novembra k výzve Klubu vojenských veteránov v Trenčíne prihlásil aj ZVSR, klub Nitra – Zobor. Účasť na piete prijali aj členovia JDS, MO1 v Nitre a ObV SZPB v Nitre.

Účasť veliteľa VÚ 4405 v Nitre na piete ČERVENÉ MAKY plk. Vladimíra Kováča, ako aj útvarového vojenského kaplána, por. Jozefa Michňáka, našli pozitívne odozvy medzi účastníkmi tejto spomienky na padlých vojakov v oboch svetových vojnách.

Veľa výsluhových dôchodcov v Nitre nepozná miesto tohto vojenského cintorína, kde svoj večný spánok spí okolo 750 bojovníkov. Aj preto bola pozitívne prijatá stručná informácia o skoro 100 ročnej histórii vojenského cintorína

na v Nitre, ktorú pripomenul vojenský kaplán, por. Michňák.

S históriou ČERVENÝCH MAKOV zoznámil prítomných vo svojom vystúpení predseda klubu Nitra – Zobor, plk.v.v. Pavel Matyáš. Vence k pamätníku položili zástupcovia VÚ 4405 Nitra, ZVSR, kluby Nitra – Zobor a Nitra – Krškany, a kvety položili zástupcovia JDS, MO1 Nitra a ObV SZPB v Nitre.

Plamienky sviečok od každého z 35 účastníkov piety symbolicky priniesli teplo v tento novembrový chladný deň. Zapálené sviečky za padlých vojakov vo svetových vojnách, čiastočne nahradilo aj zvonenie zvonov v meste Nitra o 11,00 hod.

Duchovnú pieteň na záver uskutočnil vojenský kaplán Jozef Michňák. F. CHUDA

## Pocta padlým

Primátor Trenčianskych Teplíc spolu s niektorými členmi SZPB sa stretli 29. októbra pri pamätníku 1. svetovej vojny, aby sa poklonili a položili veniec na pamiatku padlých, z ktorých mnohí pochádzali aj z nášho mesta. Prvá svetová vojna sa skončila podpísaním prímeria medzi Čsl. légiou, ktorá

bojovala na strane Talianska. Toto prímerie bolo podpísané na hrade Rovereto. Na pamiatku padlých vojakov na návrší Rovereta sa každoročne rozozvučí Zvon mieru. Aj v našom meste, v ZO SZPB, sme sa stretli 11.11. o 11. hodine za zvuku zvonu a poklonili sa padlým veteránom minulých vojen. E.H.

## Brezne

istý čas zdržiaval v horách v Starej doline nad Čiernym Balogom. V polovici novembra 1944 sa prišiel skrývať k rodičom do Radvane, kde bol zatknutý a väznený v B. Bystrici a Bratislave, nakoniec železničným transportom eskortovaný do koncentračného tábora v Mauthausene (Rakúsko). Tu zahynul niekedy začiatkom apríla 1945.

Na pietnom akte sa zúčastnili obe žijúce deti – Eva Stračárová

vá, rodená Sekurisová narodená v r. 1941, s manželom a syn Samuel Ivan Sekuris, narodený v auguste 1944, s manželkou. Pietny akt, ktorého sa zúčastnili zástupcovia mesta, bývalej vojenskej posádky v Brezne a funkcionári Oblastného výboru SZPB, začal hymnou a kladením vencov. Následne hodnotili význam Sekurisových činov a vzdali mu hold primátor mesta Jaroslav Demian, ppl. v.v. Jozef Schulz a Ján Rýs, predseda HOS partizánov pri Ústrednej rade SZPB, ktorý vyzdvihol, že Brezno znova

pripravilo dôstojnú spomienku. Pietny akt bol ukončený hymnicou piesňou Kto za pravdu horí.

Deti Samuela Sekurisa sa so svojimi partnermi zúčastnili aj na besede so žiakmi školy v Hotelovej akadémii. Dcéra Eva žiakom emotívne vyrozprávala celú životnú dráhu ťažkého života oboch svojich rodičov. Súčasne podĎakovala za to, ako sa mesto venuje pamiatke jej otca a tiež osobitne Jozefovi Schulzovi za jeho historicko-dokumentačnú prácu.

Milan Kováčik  
podpredseda Oblastného výboru SZPB

# Ján Francisci

(1.6.1822–7.3.1905) POLITIK, KULTÚRNY DEJATEĽ, SPISOVATEĽ

Na obraze P. M. Bohúňa z roku 1849 je namaľovaný Janko Francisci v elegantnej uniforme kapitána dobrovoľníckeho zboru s bielymi perami na klobúku. Stojí na vršku, po zuby ozbrojený, a za ním v údolí ďalší vojaci – jeho ľudia – národ. Podobizeň štúrovského básnika, prekladateľa, redaktora, novinára, zberateľa ľudových rozprávok, kultúrneho a politického pracovníka, organizátora národného života je pravdivá a veľavravná. Vždy stál pred svojím ľudom, pripravený bojovať za práva slovenského národa a pomáhať mu, kde bolo treba.

Podrobnosti o živote Janka Francisciho sa dozvedáme z cennej autobiografickej práce *Vlastný životopis*, v ktorej s úctou spomína na svojich rodičov, vracia sa k detstvu, mladosti, k rodnému kraju. Písal ju sedemdesiatročný a v úvode múdry starec nezabudol poprosiť Pána Boha: „Občerstvi a zotri slabnúcu pamäť, vystríhaj ma od slabosti samochvály a vnukaj mi pravdu a spravodlivosť naproti každému a všetkému.“

Ján Francisci, ktorý často publikoval pod pseudonymom Janko Rimavský, Slavolub či Vrastislav Rimavský, sa narodil 1. júna 1822 v obci Hnúšťa v Malohonskej stoliči. Jeho otec bol pôvodom krajčír, ale dal sa na obchod – kupčil s obilím, vínom, tabakom a árendoval majetky. Pritom bol rozumný a šikovný, nikoho nezdieľal, darilo sa mu a za krátky čas nahonobil slušný majetok. Žiaľ, zomrel mladý, mal iba tridsaťšesť rokov, keď podľahol cholere. Na matku Francisci spomína ako na pobožnú, dobrosrdečnú ženu, obetavo znášajúcu všetky bóle, žiale a utrpenie, ktorá nado všetko milovala svoje deti. Taktiež si veľmi rád spomínal na bývanie

u starých rodičov, kde na priadkach počúval prostonárodné rozprávky, ktoré neskôr zbieral, redigoval a vydával.



Reprodukcia portrétu J. Francisciho-Rimavského od Petra Bohúňa.

Reprofoto: TASR

Janko chodil do školy najskôr v rodnej obci, na nižšiu evanjelickú strednú školu išiel do Ožďian a na evanjelické lýceum do Levoče, potom študoval v Bratislave a dva roky právo na evanjelickom kolégiu v Prešove. V Levoči si podľa vzoru študentov z bratislavského lýcea k rodnému menu pridávali aj ďalšie slovanské meno, Francisci si z klobúka vytiahol lístok s menom Vratislav. Na bratislavskom evan-

jelickom lýceu sa najviac zblížil so Štefanom Markom Daxnerom a ich priateľstvo pretrvalo dlhé roky. V roku 1843, posledný rok štúdia,

stal Janko Francisci zapisovateľom Ľudovíta Štúra, ktorý mu bol veľkým príkladom svojím vystupovaním, rozvážnosťou a múdrosťou. V tom čase s veľkým zánietením zbieral slovenské rozprávky, povesti, piesne a porekadlá, ktoré roku 1845 vyšli pod názvom *Slovenské povesti*. Okrem toho bolo jeho veľkou záľubou divadlo, pre slovenských ochotníkov prekladal divadelné hry, najmä z poľštiny. Ján

Francisci bol vysoký počerný fešák. Zjavom sa podobal na Ľudovíta Štúra, ale povahou bol jeho presný opak – prchký, vznetlivý. Za dobrú vec sa dokázal nadchnúť, biť do krvi a strhnúť aj iných. Bol jedným z prvých, ktorí sa postavili aj za spisovnú slovenčinu. Keď v marci 1844 odišlo dvadsaťdva študentov na protest, že zakázali Štúrovi prednášať, z Bratislavy do Levoče, Ján Francisci im dal na cestu väčšiu sumu peňazí, ktoré dostal od rodiny na univerzitné štúdium v Nemecku, a sám zostal v Bratislave.

Krátko pred revolúciou v roku 1847 sa stal koncipistom u gemerského podžupana a získal skúsenosti v stoličnej správe. Počas revolúcie spoluorganizoval národné gardy a zúčastnil sa národného zhromaždenia v Liptovskom Mikuláši, ktoré prijalo *Žiadosti slovenského národa*. Za túto činnosť boli spolu s M. Daxnerom a Š. Bakulinym odsúdení a hrozil im rozsudok smrti, ale na nátlak verejnosti a vplyvných priateľov ich odovzdali stoličnému súdu. Franciscimu a Daxnerovi vymerali najprísnejší trest – tri roky väzenia v okovách, ostatní dostali menšie tresty. Po vynesení rozsudku boli uväznení najprv v Plešivci, v Rimavskej Sobote a neskôr v Pešti, odkiaľ ich v januári 1849 oslobodilo postupujúce cisárske vojsko.

V roku 1852 nastali zmeny aj v súkromnom živote Jána Francisciho. Po odmietnutí Aničkou Jurkovičovou, ktorá sa neskôr vydala za Jozefa Miloslava Hurbana, a ešte jednou slečnou, ktorú zaňho nechceli vydať rodičia, sa rozhodol oženiť s Amáliou Kasanickou z Banskej Bystrice. Problém bol v tom, že mladá slečna bola katolíčka a na sobáš potrebovala dišpenzáciu od

biskupa. Francisci sa vybral za biskupom Štefanom Moyzesom, ale dišpenzáciu nedostal a ohlášky sa museli vykonať aj v evanjelickom, aj v katolíckom kostole. Svadba sa napokon konala v evanjelickom kostole a Ján Francisci zostal verným evanjelikom, ale jeho žena zostala katolíčkou. Napriek tomu boli spolu šťastní.

Po revolúcii bol Francisci stoličným úradníkom v Banskej Bystrici a neskôr redaktorom Pešťbudínskych vedomostí, ktorých prvé číslo vyšlo 19. marca 1861 a hneď od začiatku bolo jasné, že noviny pokračujú v štúrovských tradíciách. Koncom júna 1861 Francisci na čele deputácie odovzdal podpredsedovi uhorského snemu *Memorandum slovenského národa*. Napriek tomu, že boli sklamaní, lebo snem nevyhovel ich požiadavkám, Francisci vyzýval k svornosti a podnecoval ďalšie akcie, okrem iného i založenie Matice slovenskej. V roku 1863 Jána Francisciho vymenovali za kráľovského radcu v Budíne a potom na krátky čas za župana Liptovskej stolice. Po rakúsko-maďarskom vyrovnaní v roku 1867 ho penzionovali, odišiel do Revúcej, kde sa stal dozorcom tamojšieho slovenského gymnázia. Zostal tam až do roku 1872, keď sa natrvalo presťahoval do Martina. Ako dlhoročný predseda Knihlačiarkeho účastinárskeho spolku zaslúžil sa o rozvoj vydavateľskej činnosti a výraznou mierou prispel k rozvoju Martina ako kultúrno-spoločenského centra Slovenska. S pribúdajúcimi rokmi sa Francisci síce utiahol do úzadia, ale až do smrti sa venoval drobnej kultúrnej práci. Zomrel po ťažkej chorobe 7. marca 1905 v Martine, kde je na Národnom cintoríne aj pochovaný.

Jozef LEIKERT

## Nadšený športovec a protifašistický odbojár Ján Zemko

**Vo štvrtok 27. októbra sa v Brezne začala šíriť správa, že v nemocnici zomrel Ján Zemko. Odišiel spomedzi nás vo veku nedožitých 83 rokov. Človek, štíhlejší, skôr nižšej postavy, ktorého povahové vlastnosti skromnosť a nenáročnosť, viac predurčovali byť spoločensky nenápadný.**

Opak bol pravdou. Vďaka vnútornej energii, pracovnosti, optimizmu, chuti vždy s niečím sa popasovať a dokázať, vedel až do pokročilého veku svojimi vedomosťami a činmi pozitívne ovplyvňovať svoje okolie či už v pracovných, športových, spoločenských a rodinných aktivitách.

Podobne je širokej verejnosti známy aj v Slovenskom zväze protifašistických bojovníkov, v ktorom pôsobil od roku 1970 najprv v ZO SZPB pri n.p. Mostáreň Brezno, takzv. Mostárenskej. Už ako funkcionár Zväzu sa s prežitými a nastudovanými poznatkami z oblasti protifašistického odboja dokázal podeliť na početných verejných vystúpeniach najmä pri významných výročiach národnooslobodzovacieho boja. Spomienky na SNP a hrdinstvo našich ľudí v odboji tmočil na besedách najmä s mládežou, ale aj v článkoch do týždenníka Bojov-

ník a Ročenky odbojárov.

Narodil sa 22. 12. 1928 v Čiernom Balogu. Vyrastal v skromných pomeroch, ktoré v zdravom a snaživom dieťati motivovali chuť niečo dokázať. Začal sa učiť za tesára a s tesárskou sekerou sa ako mladistvý zapojil do pomoci SNP. Najprv to bola výstavba povstaleckého letiska Krtičná pri Brezne, neskôr stavba muničného skladu na „Červenej jame“ pod Ľubietovským Veprom. Po potlačení SNP pôsobil ako spojka partizánov až do oslobodenia Čierneho Balogu a Brezna 31. januára 1945.

Po oslobodení svojou tesárskou sekerou liečil rany, ktoré zanechala vojna. Napríklad ide o výstavbu domov vo vyhorených Telgárte, no staval aj nové výrobné prevádzky pre hospodársky rast krajiny. Nakoniec sa stabilizoval v Brezne, kde si našiel prácu v novej fabrike na výrobu mostov a žeriavov – Mostáreň

Brezno. Založil si rodinu a postupne si začal dopĺňať aj vzdelanie.

V roku 1976 sa konal 3. ročník lyžiarskeho pochodu Biela stopa SNP. V kategórii priami účastníci SNP na 20,7-kilometrovej trati štartoval aj Ján Zemko a skončil na 32. mieste zo 73 štartujúcich. Bolo to jeho najhoršie umiestnenie, lebo vo všetkých ďalších ročníkoch svoje výkony vylepšoval. Dokonca na 24. a 25. ročníku skončil prvý. Pohár víťazov zdobí jeho vitruínku aj z 30. ročníka, keď mal už 75 rokov.

V Brezne založil tradičný Lyžiarsky pochod k oslobodeniu mesta Brezna, po trase osloboditeľov Čierny Balog – Brezno. Pochod sa teší veľkej obľube a koncom januára 2012 sa bude bežať už 25. ročník. K letným športovým aktivitám patril predovšetkým tradičný výstup na Ďumbier, ktorý sa každoročne koná 9. mája pri príležitosti Dňa víťazstva nad fašizmom. Tohto roku sa písal jeho 41. ročník.

Svojím nadšením pri organizovaní športových podujatí pri výročiach národnooslobodzovacieho boja

„nakazil“ Ján Zemko nielen svojich spolupracovníkov, ale aj svoje okolie v spoločenských organizáciách, v ktorých pôsobil. Ukázal nám príklad, ako sa prostredníctvom športu dá pritiahnúť mnoho mladších a mládež a neformálne priblížiť a odovzdať odkaz hrdinských činov v boji za našu slobodu. K športu pritiahol aj oboch synov a neskôr zapájal aj vnukov. Vzťah k športu mu boli liekom aj pri prekonávaní žiaľu a ťažkostí pri strate manželky He-

lenu v roku 1992 a syna Ľubomíra v roku 2004.

Hovorí sa, že človek zomiera až vtedy, až keď sa na neho zabudne. Ján Zemko vo svojom plodnom a aktívnom živote zanechal množstvo dobrých a napodobňovania hodných skutkov, ktoré nám ho budú dlho pripomínať a inšpirovať v práci nášho SZPB a pre jeho zdravý životný štýl a oduševnenie aj v osobnom živote. Všetci čo ste ho poznali, venujme mu tichú spomienku. Milan KOVÁČIK



Ján Zemko (v ružovej vetrovke s lyžiarskymi palicami) na čele 24. ročníka Pochodu vďaka Čierny Balog – Brezno v januári tohto roku. Foto: M. K.



# Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

• **Banská Bystrica – Uhlisko:** Mária Baranová 96, Mária Magnusková 91, Emil Blaho 89, Štefan Koppa 87 a Eva Javorková 75 rokov.

• **Banská Bystrica – Radvaň:** Anna Strmeňová 80, Lýdia Švarcová 75, Anna Komanová a Ing. Ivan Demian 65 rokov.

• **Banská Bystrica – Tr. SNP:** Júlia Bielíková 85, Božena Speváková 75, Pavol M. Kubiš 65 a Ing. Peter Spevák 55 rokov.

• **Banská Bystrica – Obr. mieru:** Erika Klobošická 70 rokov.

• **Banská Bystrica – Stred:** Ing. Darina Miklíková 70 rokov.

• **Bratislava 3:** Anna Tomaničková 87 rokov.

• **Bratislava 4:** Ema Blatnická a Alexander Hauska 87, Zdenka Malíková 82 rokov.

• **Bratislava 7:** Karol Schwarz 91, Jozef Macega 88, Samuel Baran 87, František Broček a Ján Pôbiš 85 rokov.

• **Bratislava 12:** prof. Vladimír Čerňušák, CSc. 90 rokov.

• **Bratislava 15:** Otília Havlíčková 85 rokov.

• **Bratislava 16:** Dominik Jágrik 87 a Ingeborg Plischkeová 83 rokov.

• **Bratislava 24:** Ing. Štefan Homola 85 a Mária Klúčiková 84 rokov.

• **Bratislava 46:** Ing. Izabela Kozárová 75 rokov.

• **Brezno 1:** Jozef Štulajter 87, Judita Vaníková 85 a MUDr. Mária Rešutíková 60 rokov.

• **Badín:** Anna Slezáková 83, Anna Leštáková 75 a Terézia Králiková 50 rokov.

• **Bzince p/Javorinou – Cetuna:** Anna Fraňová 83 rokov.

• **Bojnice:** Mgr. Adela Soláriková 86 rokov.

• **Belá – Dulice:** Jaroslav Šimko 75 rokov.

• **Brusnica:** Michal Čabala 55 rokov.

• **Dunajská Streda:** Peter Kovács 75 a Jozef Bukviš 65 rokov.

• **Dolný Kubín:** Mária Oravcová 91, Zofia Janotová 90, Pavol Gonda 86, Ing. Eduard Trizuljak 85, Jozef Trnkóczy 84, Anna Štítková a Ján Mihál 80 rokov.

• **Donovaly:** Benjamín Strmeň 88 a Dezider Kaliský 80 rokov.

• **Giraltovce:** Mária Kožlejová 91 a Anna Cvelihárová 86 rokov.

• **Harmanec:** Dušan Haluška 60 rokov.

• **Hniezdne:** Katarína Osvaldová 89 rokov.

• **Hostie:** Ján Ďuriač 98 rokov.

• **Hrachovo:** Júlia Sihelská 88, František Putnoky st. 55 a Janka Krokavcová 50 rokov.

• **Hnúšťa:** Pavlína Strúžoková 92 a Emília Jakabíková 85 rokov.

• **Chotča:** Anna Bujdošová 83 rokov.

• **Jasenie:** Ján Chamko 75 rokov.

• **Košice 2:** Anna Kúnovská 87, Alžbeta Spodníková a Mária Ondříková 85 rokov.

• **Košice 8 – Sever:** Danica Klincová 65 rokov.

• **Košice – Staré mesto:** Michal Iľečko 85 rokov.

• **Kanianka:** Anton Vaňo 70 rokov.

• **Kremnica:** Dagmar Klobošická 82 rokov.

• **Kojšov:** Mária Mervová 85 rokov.

• **Krupina:** Darina Podolská a Zuzana Hudeková 83 rokov.

• **Kružľová:** Vladimír Patlevič 87 a Zuzana Šupšaková 75 rokov.

• **Liptovská Teplička:** Ondrej Červenka 89, Mária Hazyová 84 a Ján Jurčík 70 rokov.

• **Liptovská Osada:** Mária Bačovská 87 rokov.

• **Liptovský Mikuláš:** Eugénia Viglaská 84 rokov.

• **Lipany:** Michal Šlosár 89 rokov.

• **Lučenec 1:** Ján Širka 89, Ján Novák 88 a Irena Stanková 81 rokov.

• **Levoča:** Františka Blahútová 75 a Jozef Horvát 60 rokov.

• **Lubietová:** Jozef Potančok 70 rokov.

• **Medzibrod:** Mária Longauerová st. 84 rokov.

• **Modra:** Mária Hubeková 85 rokov.

• **Melčice – Lieskové:** Božena Hantaková 80 rokov.

• **Myjava:** Ivan Hmirák 70 rokov.

• **Martin – Stred:** MUDr. Dalibor Kulíšek 89 a Valéria Kiralycsiková 55 rokov.

• **Martin – Sever:** Pavel Finka 88 rokov.

• **Martin – Priekopa:** Helena Bízíková 80 rokov.

• **Makovce:** Mária Šubertová 80 rokov.

• **Miková:** Mária Hošáková 90 rokov.

• **Miroľa:** Helena Hrinková 85 rokov.

• **Nitra – Zobor:** Zuzana Kutrl'ová 90 a Rudolf Haluza 89, Jozef Malík 86 rokov.

• **Nitra – Horné mesto:** Jozef Turíc 89 rokov.

• **Očová:** Magdaléna Široká 89 rokov.

• **Pohorelá:** Františka Fúrová 90, Kristína Bugajdová 88, Františka Filová 85, Karol Vosko 81 a Emília Syčová 40 rokov.

• **Pezinok:** Anna Valachovičová 70 rokov.

• **Prievidza pri HBP:** Dagmar Ulbriková 85 rokov.

• **Prievidza:** Gustáv Polčik 93, Terézia Königová 91, Jozef Rosa 87, Ružena Becková a Alžbeta Gregušová 84, Alžbeta Kukulová 83 rokov.

• **Púchov:** Anton Luhový 90 rokov.

• **Poltár:** Mária Murínová 88, Emília Kubišová 80 a Július Ridzoň 70 rokov.

• **Piešťany:** Peter Herceg 87, Anna Plečitá a Mária Belačíková 86, Ladislav Gajderus a Marián Chňapko 70 rokov.

• **Pakostov:** Mária Cibulašová (č.d. 30) 90 rokov.

• **Prešov 4:** František Hrbal' 89 rokov.

• **Rimavská Sobota 1:** Božena Švecová 85 a Mária Sobeková 60 rokov.

• **Rimavská Sobota 2:** Mgr. Marta Károlyová 80 rokov.

• **Revúcka Lehota:** Martin Kučerák 92, Ondrej Belica 89, Ján Belica 88, Irena Beňová 84 a Zuzana Machavová 82 rokov.

• **Ružomberok:** Ján Babilonský 92 rokov.

• **Selce:** Ján Bohuš 94 rokov.

• **Senica:** Mária Langová 83, Emília Tichá 82, Mária Chlapečková a Kristína Ondrejková 81 rokov.

• **Sučany:** Miloš Holiga 86 rokov.

• **Stará Turá:** Gustáv Stacho 92, Božena Bunčiaková 90, Ing. Dušan Hrnčírik 83 a Elena Kovárová 82 rokov.

• **Stropkov:** Dr. Jozef Il'kiv 70 rokov.

• **Svidník:** Helena Jadvišová a Paraska Pasnišinová 70 rokov.

• **Svit:** Anna Gavalierová 89, Ján Brozman 88 a Emília Puková 84 rokov.

• **Snina – mesto:** Michal Piroš 90, Vasil Simkulet a Jozef Sporinský 89, Anna Ptrecká, Štefan Dunaj a Štefan Savka 86, Anna Rond'ošová 80 rokov.

• **Trnava 2:** Estera Tvarožková 90, Jozef Lisý 88, Tibor Štefánik 87,

Anna Nagyová 86, Emília Horváthová 84 a Emília Pačesová 81 rokov.

• **Tisovec:** Zuzana Struhárová 90, Anna Pirohová 89, Ján Karas 84, Mária Ferenčíková 82, Veronika Šifriková 75, Ondrej Bútor 70 a Július Krajčí 40 rokov.

• **Topoľčany 1:** Júlia Michalková 87 a Emília Gíretová 86 rokov.

• **Ulič:** Anna Krupová 91 a Vasil' Poldruhák 85 rokov.

• **Valaská:** Mária Budajová 93 rokov.

• **Veľký Šariš:** František Sotoláč 90 rokov.

• **Závodka n/Hronom:** Anna Nosková 93, Mária Kvoriaková a Pavlína Michalisková 85 rokov.

• **Zvolen – Centrum 1:** Nora Patakyová 87 a Eva Sláviková 82 rokov.

• **Zvolenská Slatina:** Juraj Ostroľuký 65 a Jozef Svintek 55 rokov.

• **Zlaté Moravce:** František Sýkora 90 a Ing. Milan Skyva 65 rokov.

• **Zemianske Kostol'any:** Daniela Čuperková 55 rokov.

• **Ziar n/Hronom:** Mária Dvornáková 90, Jozef Lupták 87, Emília Detková 84, Nelli Zylová 82, Mária Bónová 81, Helena Korgová a Valéria Morgensteinová 80, Rudolf Štefík 75 a Emília Pobežková 65 rokov.

• **Žilina 1:** Gustáv Baďo 97, Ján Havránka 92 a Ján Kubík 91 rokov.

• **Žilina 2:** Martin Ďuriš 92 rokov.

• **Žilina 12:** Pavol Hrivík 92 rokov.

• **Žilina 13 – Vlčince:** Mikuláš Štefanov 88 rokov.

*Jubilantom srdečne blahozeláme!*

## Navždy sme sa rozlúčili

- **Bzince p/Javorinou – Cetuna** s 90-ročnou Annou Kochanovou.
- **Banská Bystrica – Rudlová – Sásová** s 93-ročnou Elenou Paulínyovou a 87-ročnou Annou Jašúrekovou.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP** so 72-ročným Ernestom Patšom.
- **Hostie** s 96-ročnou Barborou Šlosiarovou.
- **Kamenná Poruba** s 86-ročným Antonom Kaveckým.
- **Krajná Bystrá** s 90-ročným Michalom Fedakom.
- **Liptovská Osada** s 85-ročnou Magdalénou Dudášovou.
- **Lučenec 2** s 83-ročnou Júliou Štetkovou.
- **Modra** so 79-ročnou Gabrielou Brestičovou a 57-ročným Jozefom Kunákom.
- **Melčice – Lieskové** s 90-ročnou Annou Michalcovou.
- **Snina – mesto** s 93-ročným Ladislavom Jacošom, 90-ročnými Jozefom Dunajom a Demeterom Rakom, 56-ročnou Máriou Hišemovou.
- **Zemianska Olča** s 87-ročným Gustávom Filom.
- **Žilina 12** s 83-ročným Vladimírom Maršalkom.

*Česť ich nehynúcej pamiatke!*

## Okrúhle narodeniny



Jubilejný – deväťdesiat narodeniny oslávil v týchto dňoch JOZEF SOKOLSKÝ zo Spišskej Novej Vsi. Na vojenskú základnú službu narukoval v októbri 1942 k pešiemu pluku č. 5 do Levoče. Tu zotrval až do konca júna 1943. Po vojenskom výcviku celú posádku odtransportovali do Dolného Kubína, kde sústredovali slovenských vojakov a posielali na východný front do bývalého Sovietskeho zväzu. V auguste sa dostali do obce Askania a v októbri spolu s veli-

teľom Jozefom Jeleňom prebehol k Sovietskej armáde. Premiestnili sa do Usamu, kde sa dobrovoľne prihlásil do 1. čs. armádneho zboru v ZSSR. Veliteľom roty bol Arthur Alter, pod ktorého velením J. Sokolský pôsobil až do konca 2. svetovej vojny.

Aktívnym členom SZPB je od roku 1946. V základnej organizácii v Margecanoch zastával funkciu predsedu. Po presťahovaní sa do Spišskej Novej Vsi bol predsedom bývalého Okresného výboru SZPB a neskôr pracoval v ZO v rôznych funkciách, pokiaľ mu to dovolil jeho zdravotný stav.

Ako priamy účastník národnoslobodzovacieho boja proti fašizmu je držiteľom Osvedčenia 255/46 a Preukazu vojnového veterána. Bol ocenený najvyššími vyznamenaniami od ministra obrany SR, prezidentov SR, ČR, Ruskej a Ukrajinskej republiky. V auguste 2008 ho minister obrany SR pri príležitosti osláv SNP povýšil do hodnosti rotmajstra. Oblasťný výbor v Spišskej Novej Vsi jubilantovi srdečne blahozelá a želá dobré zdravie a veľa síl.

Ján DZUREJ, taj. ObV SZPB

## Fronták od L. Mikuláša



Michal ILEČKO, vojnový veterán sa 29. novembra dožíva 85 rokov.

Je rodákom z dedinky Suchá v okrese Svidník, kde v súčasnosti žijú ešte piati občania. Jeho rodnú dedinu oslobodili vojská 1. čsl. armádneho zboru a Červenej armády 26. 11. 1944, kedy v prestávke ťažkých bojov zareagoval na výzvy o doplnenie stavu bojových útvarov, a tak sa stal vo svojich 18 rokoch príslušníkom guľometnej roty v prapore, ktorému v tej dobe velil terajší generál vo výslužbe Karol Schwarz.

Po prechode frontu cez región Spiša sa jeho 6. prápor zastavil na Liptove v Žiarskej doline, v Smrečanoch, kde sa odohrávali ťažké boje a záujmy bojujúcich strán každú chvíľu menili svoje pozície. Zvlášť nezabudnuteľné obdobie bolo koncom marca 1945, kedy sa pripravovali na nočný útok v smere na Jalovec a o polnoci v rámci delostreleckej prípravy spustili paľbu gardové „Kaťuše“, ktorých salvy uľahčili postup našim jednotkám a ráno po ťažkých bojoch bola obec oslobodená.

Pri tomto útoku bol zranený črepinou delostreleckého granátu do ruky, čím sa začala jeho ďalšia peripetia so zdravím a zranením, horúčkovitými stavmi, ako aj ochorením na zápal pľúc. Po čiastočnom preliečení prešiel peši 8. mája do Martina k náhradnému pluku 1. čsl. armádneho zboru, odkiaľ boli presunutí do Štefánikových kasární v Žiline ako prvá mierová vojenská posádka. Tým sa pre neho skončila vojna a nastal mierový život.

*Jubilantovi prajeme ešte veľa slnečných a teplých dní.*

Mirko LIBA, predseda HDK ObV SZPB Košice

# Fašistické represálie v Šípkove v novembri 1944 varujú

Počas Slovenského národného povstania 1944 obyvatelia podhorských dedín podporovali partizánov brigády Jána Žižku, ktorí bojovali v Strážovských vrchoch v zázemí nemeckých vojsk útočiacich na oslobodené územie v Slovenskom národnom povstaní. Bánovce nad Bebravou boli obsadené už 6. septembra 1944, pretože partizáni vyzbrojení len ľahkými pechotnými zbraňami nemohli odolávať nemeckým jednotkám vyzbrojeným aj ťažkou vojenskou technikou.

Po prechode nemeckých okupačných jednotiek zostala v meste len malá nemecká posádka a udržiavanie pokoja a hliadkovanie zabezpečovali príslušníci Hlinkovej gardy. Zároveň nastupovali nemecké bezpečnostné služby, ktoré uplatňovali teror a represálie najmä proti účastníkom Povstania, komunistom a rasovo prenasledovaným osobám. Takými jednotkami v okolí Bánoviec nad Bebravou boli Einsatzkomando 13 a jednotka SS pod krycím menom Jozef. Tieto jednotky dokázali, že jeho príslušníci sú skúsení, profesionálne vyškolení vrahovia, ktorí na území Slovenska zúročovali bohaté skúsenosti z represívnej činnosti, ktorú uplatňoval fašizmus po celej Európe hlavne v Sovietskom zväze. Opierali sa o štruktúru slovenských fašistických organizácií, najmä o príslušníkov Hlinkovej gardy, ktorí sa začali formovať do pohotovostných oddielov. Pohotovostné oddiely Hlinkovej gardy zložené z občanov Bánoviec a niektorých obcí sa aktívne zúčastňovali na

vraždení, rabovaní a vypaľovaní dedín v okolí. V nemeckých bezpečnostných jednotkách pôsobili aj Slováci, napríklad v jednotke Jozef pôsobilo okolo 40 Slovákov. Koncom októbra 1944 sa dve čaty a štáb jednotky Jozef premiestnili do Trenčianskych Teplíc, odkiaľ už podnikali aj protipartizánske výpravy. Prípadných zajatcov po vypočúvaní odvážali príslušníci Sicherheitsdienstu alebo Pohotovostných oddielov Hlinkovej gardy do väzenia v Trenčíne, kde ich po krutom mučení zastrelili na Brezine alebo poslali do koncentračných táborov.

V týchto dňoch si pripomíname výročie tragédie ktorá sa odohrala od 8. do 13. novembra 1944 v Šípkove a jeho okolí. Členovia jednotky Jozef sa 7. novembra 1944 v prestrojení dostali do obce Šípkov a vydávali sa za partizánov a príslušníkov 1. československej armády na Slovensku. Jednotku viedol Werner Pawlofski, ktorý sa predstavoval ako nadporučík Jelínek. Podarilo sa mu získať si dôveru bratov Alojza, Jána

a Františka Hollých, ktorí príslušníkom jednotky Jozef poskytli informácie o partizánoch a dali im potraviny. Jednotku nakoniec odvieďli Ján a Alojz Hollý na salaš Lupenica, ktorý sa nachádza asi 3 km v horách nad Šípkovom. Tu bratov Hollých pri vypočúvaní mučili a nakoniec ranou do tyla zlikvidovali. Zavraždili aj štyroch zadržaných partizánov. Aby zahladili stopy vraždenia, zlikvidovali aj náhodných svedkov, pastierov zo Šípkova – 18-ročného Júliusa Mišáka, 35-ročného Emanuela Mišáka, 15-ročného Jozefa Belana, jeho 43-ročného otca Adama Belana a 16-ročného Elemíra Suchého. Jednu z kolíb salaša, kde boli mŕtvi bratia Hollý, nakoniec podmínili. Časť jednotky sa potom stiahla späť do Šípkova, kde rozhlásila, že v Lupenicách vraždili partizáni a miestnych obyvateľov vyzvali, aby odstránili telá zavraždených zo salaša Lupenica.

Jedenásteho novembra 1944 pri otvorení koliby vybuchla mína a pri jej explózií zahynulo ďalších 10 Šípkovčanov: 16-ročný Anton Hollý, 52-ročný Ján Mišák, 25-ročný František Mišák, 62-ročný Ondrej Pajtinka, 55-ročný Matej Pajtinka, 24-ročný Štefan Ragan, František Mikuš, Jozef Maťas, 43-ročný Michal Maťas, Jonáš Valient. Povraždených pochovali obyvatelia Šípkova na miestnom cintoríne. Pri pohrebe obetí príslušníci jednotky Jozef zaistili viacero osôb, ktoré vy-



Zavraždených miestnych občanov pripomína dodnes pamätník.

Foto: J. Holička

počúvali v dome Hollých. Časť odviekli do väznice v Trenčíne, ale 71-ročného Jozefa Hollého, 44-ročného Alexandra Mikuša, 38-ročného Ondreja Danišku a 31-ročného Michala Danišku poviažali, zatvorili do skríň, ktoré obložili slamou, poliali horľavinou a obeť zaživa upálili.

Na pamiatku týchto smutných a krutých udalostí odhalili v Šípkove pamätníky na miestnom cintoríne v roku 1948, v roku 1969 na mieste upálenia občanov pri

Obecnou úradu a na salaši Lupenica. O tieto pamätníky sa stará Obecný úrad v Šípkove. Keďže obec má len 150 obyvateľov, je dobré, keď mu podajú pomocnú ruku aj pozostalí po obetiach, aj keď nebyvajú v obci. Takýmto pekným príkladom je Milan Pajtinka z Kolačína, ktorý na vlastné náklady zrenovoval pamätník na Lupenici. Za túto prácu mu patrí veľká vďaka a uznanie.

Ján Holička

predseda ObčIV SZPB v Trenčíne

## Murmanova výšina

Pri Pamätníku obetiam prvej svetovej vojny na Murmanovej výšine v Bratislave sa 11. novembra uskutočnila pietna spomienka. „Dnes je to presne 93 rokov od momentu, keď zaznela posledná salva pri podpise prímeria neďaleko Paríža, ktorým sa skončila prvá svetová vojna. Jej dôsledky boli obrovské. Zahynuli milióny ľudí, mnohí civilisti trpeli hladom, sužovali ich epidémie a dôsledky vojny výrazne ovplyvnili celý svet. Pri tomto pamätníku si znovu uvedomujeme všetku nezmyselnosť a krutosť vojen i obrovskú bolesť, ktorú spôsobili,“ povedal minister obrany Ľubomír Galko, podľa ktorého bola prvá svetová vojna unikátny svetový konflikt, kde prvýkrát v histórii použili zbrane hromadného ničenia. „Je potrebné aj v záujme výchovy ďalších generácií pripomínať si všetky vojnové konflikty,“ dodal Galko.

Luc TASR

## Objavili dva stratené vojenské cintoríny

Tohtoročné aktivity členov Klubu vojenskej histórie (KVH) Beskydy, zamerané na záchranu známych, ako aj zabudnutých cintorínov z čias prvej svetovej vojny, sa dostali do finále. Dobrovoľníci ukončili brigádnickú činnosť v sezóne 2011 úpravami najväčšieho slovenského cintorína z obdobia prvého vojnového konfliktu, ktorý je situovaný na východe Slovenska v obci Veľkrop, okres Stropkov. Ide o posledné miesto odpočinku vyše 10700 padlých vojakov.

„Ak by som mal zhrnúť sezónu 2011, tak z hľadiska rôznorodosti našich aktivít ide o prelomový rok,“ uviedol predseda KVH Beskydy Martin Drobnák s tým, že nejde iba o praktickú činnosť zameranú na obnovu viacerých cintorínov či spoluprácu s nadšencami vojnej histórie spoza slovenských hraníc, ale aj o publikačnú činnosť. „Začiatkom roka sme prezentovali tretí diel mement 1. svetovej vojny, čo je výsledok našej niekoľkoročnej výskumnej činnosti,“ poznamenal.

Desiatky členov KVH Beskydy začali v tomto roku svoju brigádnickú činnosť v apríli opravami

vojnového cintorína v Hostoviciach v okrese Snina a vo Veľkrope sa venovali následne obnove známeho pietneho miesta takmer celé leto. V uplynulých mesiacoch odpracovali desiatky hodín aj na cintorínoch v Becherove a v Chmelovej v okrese Bardejov.

„V tomto roku sme uzavreli rekonštrukciu dvoch vojnových cintorínov, a to v Palote neďaleko Medzilaboriec a v obci Stebník v Bardejovskom okrese. S ich obnovou sme začali v roku 2009,“ doplnil



Brigáda vo Veľkrope.

Foto: www.kvhbeskydy.sk

Drobnák. Oba pietne miesta zrekonštruovali podľa historických podkladov a po kompletnej revitalizácii disponujú oplotením a krížmi. Nachádzajú sa tam zároveň vyznačené miesta hrobov, ako aj informačné a smerové tabule.

KVH objavil počas tohto roka aj dva stratené vojnové cintoríny, ktoré pohltil v uplynulých desaťročiach les medzi Výravou a Valentovcami. „V lesnom poraste sa nenachádzalo nič, čo by identifikovalo, že sú tu vojnové cintoríny, čiže žiaden kríž,

iba pár kameňov po pamätníku. Po ich lokalizácii a vďaka podpore Karpatskej nadácie sme začali medzi nimi budovať náučný chodník,“ vysvetlil Drobnák s tým, že oba cintoríny sú dnes oplotené a v blízkej dobe na nich pribudnú kríže a informačné tabule. „Na jar 2012 by sme radi vyznačili spomínaný náučný chodník, ktorý bude prvý svojho druhu na území Slovenska,“ podotkol predseda KVH Beskydy.

Ambíciou dobrovoľníkov z občianskeho združenia KVH Beskydy je pre budúci rok okrem dokončenia rozpracovaných a odštartovania nových projektov aj oprava vojnového cintorína v Zborove, kde plánujú zrekonštruovať zároveň úsek zákopovej línie, čím by vytvorili netradičné múzeum v prírode vybavené informačnými tabuľami. „Predtým nás však čaká zimné obdobie, počas ktorého budeme opätovne bádať v archívoch, aby sme priniesli našim priaznivcom 4. diel mement 1. svetovej vojny, ktorý bude zameraný aj na zmapovanie lazaretných a zajateckých cintorínov v zázemí frontu,“ uzavrel Drobnák.

Luc TASR

# Trojruža alebo hrdinovia dnešných čias

*Inšpiráciu na napísanie tohto môjho príspevku som náhodne získal v čakárni lekárskej ordinácie. Vedľa mňa sedela mladá mamička a pri nej jej maloletý synček, žiak nižších ročníkov základnej školy. Ten si s veľkým záujmom prezeral populárnu, mnohým dobre známu rozprávkovú knižočku, s poetickým názvom Trojruža, od známeho rozprávkaru Pavla Dobšinského.*

Priznám sa, veľmi ma to prekvapilo, keďže viem a vie to skoro každý z nás, že terajšia mladá generácia, nevynímajúc i tých najmladších, má na knihy veľmi vyhradený názor a poväčšine o ne neprejavuje záujem. V pretechnizovanej modernej dobe, kde sú v popredí rôzne počítačové hry a iné zábavné technológie, je to i sčasti pochopiteľné, že mladý človek v detskom veku práve toto pasívne prijíma a neskôr sa v tom doslova vyžíva.

## Detskí hrdinovia

No tento malý chlapec, ktorý sedel so svojou mamou vedľa mňa, mal v očiach nefalšovanú detskú radosť z knižky, ktorú držal možno prvýkrát v rukách a veselo svojej mame rozprával príhody, ktoré zažili hrdinovia z rozprávky. A vtedy ma napadla úvaha, ako je veľmi dôležité podchytiť mladú generáciu práve v tomto detskom veku, kedy sa ešte dá krehká detská duša vhodne formovať do potrebných charakterových a povahových vlastností a vzbudiť v nej záujem o veci, ktoré si skutočne zasluhujú z pohľadu celospoločenského, morálneho a etického prioritnú pozornosť a sú doslova nevyhnutné pre správny vývoj charakteru a povahy až do dospelosti jedinca.

Žiaľ, tento dôležitý výchovný faktor, ktorý by mal byť dogmou pre rodičov i súčasných pedagógov a psychologov predškolského a školského veku, je v súčas-

a nasledovania. Z takýchto osobností je teda na mieste brať si i patričný príklad.

A akých hrdinov si uctieva a berie z nich príklad dnešná mladá generácia? Sú to napr. ta-

hviezdu na lodičke tohto vojaka, a že už istotne bude vedieť, aký je to vojak. Odpoveď znela, že „nemecký“. Alebo ďalší výstižný príklad. Iný malý chlapec sa ma spýtal pred ukážkou,

smiali nielen žiaci, ale i samotná učiteľka. Koľko rokov mala táto mladá učiteľka, keď sa bojovalo pri Stalingrade? Ako sa dokázala vysmievať tisíckam mŕtvych, trvalých invalidov, ktorí platili za



Dnes sa mládež dozvedá o vojne aj vďaka rekonštrukciám bojov.

Foto: KVH Čapajev

nej modernej dobe dost' podceňovaný a zabúda sa naň.

## Winnetou, Jánošík, Rambo

Pre našich otcov a starých otcov bol vysnívaným hrdinom napr. náš ľudový hrdina Jánošík, alebo povedzme i legendárny Winnetou – náčelník Apačov (ktorý mal v skutočnosti i svojho reálneho predstaviteľa), teda osobnosti, ktoré hrdlo a so čtou bojovali za práva svojich národov, za dobro, pravdu a spravodlivosť a teda mali charakterové vlastnosti hodné obdivu, úcty

jomní japonskí Ninjovia – najomní vrahovia, ktorí dokážu zaujať vo filmovom prevedení mladých divákov práve tým, že poznajú tisíc spôsobov zabíjania a zaručene porazia každého nepriateľa. Alebo tu máme vojnového hrdinu, novodobého „veterána“ známeho pod pseudonymom Rambo, ktorý dokáže sám bez pomoci a bez problémov zlikvidovať sovietsku vojenskú základňu v Afganistane, plnú vojakov, tankov a vrtulníkov. Takéto navinné, nervy drásajúce a skutočne „poučné“ filmové témy dokážu dnešného mladého človeka zaujať na maximum a vďaka nim každý z nich sa podvedome túži stať takýmto neohrozeným hrdinom.

Pri ideovom a morálnom hodnotení filmových, ale i reálnych hrdinov a osobnostných vzorov našich otcov a dedov s porovnaním s tými, ktoré uznáva väčšina mladých ľudí a už aj malých detí, ide skutočne o diametrálny rozdiel, ktorý doslova každého rozumne uvažujúceho človeka musí patrične šokovať a právom znepokojovať. Musí to byť pre neho varujúcim mementom.

## Rekonštrukcie bojov

Z mojich bohatých skúseností, pri organizovaní rekonštrukcií bojov z 2. sv. vojny, o ktoré má mladá generácia silný a permanentný záujem, môžem smelo povedať, že mladí ľudia toho o vojne vedia skutočne málinko a často majú doslova skreslené alebo nepravdivé predstavy. Napr. jeden chlapec na ukážke bojov na Dukle sa ma pýtal, že či je to ruský alebo nemecký vojak, ktorý stál pri nás. Povedal som mu, aby si všimol červenú

či to bude rekonštrukcia bojov z 2. alebo z 3. svetovej vojny... Priznám sa, ostal som na hodnú chvíľku zarazene stáť s vážnym výrazom tváre a dlho som premýšľal, ako vhodne zareagovať.

Na základných školách sa vedomosti o vojnových dejinách prezentujú žiakom až v 9. ročníku. I keď žiaci majú k dispozícii celkom solídnu študijnú literatúru a tejto problematike sa venuje relatívne dostatok času, sú praktické vedomosti žiakov poväčšine viac než otravné. Tu práve by sa mal v rozhodujúcej

našu slobodu najtvrdšou menou – vlastným životom a vlastným zdravím? Ako sa mohla vysmievať deťom, ktoré stratili svojich rodičov? Možno ona sama by potrebovala patričnú výchovu...

## Zlyháva ľudský faktor

Tak takýmto spôsobom istotne nezbudíme záujem u mladých ľudí o pravdivú a objektívnu vojnovú históriu a takýto štýl výučby istotne nenavodí úctu a rešpekt v mysliach žiakov k tragédiám a drámam, o ktorých sa učia alebo by sa mali učiť.

Teda jednoznačne zlyháva ľudský faktor, ako to už bežne býva zvykom v tejto predivnej spoločnosti. A pritom by stačilo iba trochu úprimnej snahy, zo strany zodpovedných pedagógov, aby vhodným, primeraným a pravdivým spôsobom porozprávali svojim mladým zverencom nielen spústu metúcich dátumov, ale hlavne skutočné, prežité príbehy prostých ľudí z vojnového obdobia, ktoré by ich istotne zaujali a inšpirovali, minimálne aspoň tak, ako „môjho“ mladého prísediaceho čitateľa rozprávky Trojruža.

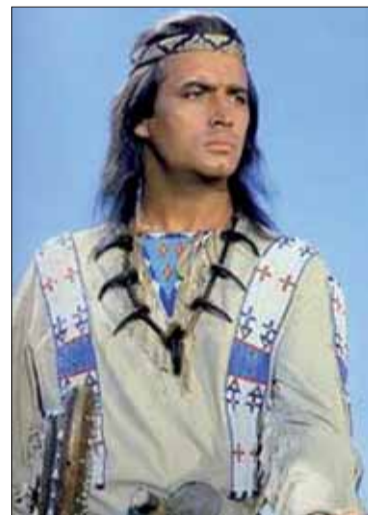
Verím tomu, že ak by sa o to čo i len málinko pokúsili, semenko ich snahy by raz istotne vyklíčilo v krehkej detskej dušičke a neskôr v dospelosti by prinieslo ovocie pevných a ľudských charakterov, ktorí by si dokázali vážiť skutky a hrdinské činy ľudí, ktorí vo vojne nabrali odvahu so zbraňou v ruke povstať proti nenávidenému nepriateľovi. Títo ľudia by boli zárukou, že odkazy našich otcov ostanú živé i v ďalších generáciách slovenského národa.

Jozef SKALKA  
predseda KVH Čapajev



Deti často nevedia pri ukážkach bojov rozoznať, ktorí vojaci sú ktorí.

Foto: KVH Čapajev



Kedysi bol vysnívaným hrdinom aj Winnetou.

Foto: Internet

miere aplikovať už spomínaný výchovný faktor a pedagóg by mal vhodným spôsobom podnietiť záujem o tak dôležitú etapu našich dejín. No núteným „biflením“ dátumov a poučiek, tento zámer istotne žiaden učiteľ u svojich žiakov nedosiahne. Ja sám si pamätám „spôsob výučby“ vojnových dejín z čias štúdií na gymnáziu (tesne po Nežnej revolúcii), kde pri pojmoch „ťažké boje pri Stalingrade“ sa hlasno

# Bájkari

Bájkari sú literárny útvar, kde zvieratá stelesňujú určité rysy ľudského charakteru (napr. líška ľsti-

pred Kristom. Jeho bájky sa šíriť ústne. Vymanil sa z otroctva vo Frýgii a putoval po Grécku a Oriente. Všímal si osudy ľudí, ich radosti, bolesti, strasti a trápenia. Podrobne ich vtesnal do bájok a naznačoval možnosti zlepšenia pod krutovlá-

1768 – 21.11. 1844). Vydával satirické časopisy a písal mravoučné komédie, v ktorých zosmiešňoval nevzdelenosť ruskej šľachty a prarieroval neľudské zaobchádzanie s nevoľníkmi (Módny dom, Ponaučenie dcérkam). Za bájky so sociálnym, historickým a filozofickým nábojom (Desatoro bájok, Druhé desatoro bájok), bol sledovaný vrchnosťou, čo ho brzdilo hlbšie a otvorenejšie poukazovať na neľudské postoje šľachty. Neraz mu to vyčítali na cárskom dvore, v akadémii vied a pri nepríjemných výsluchoch cárskych policajtov.

Krylov sa ale nedal umlčať. Naďalej pozoroval dianie okolo seba a ešte s väčším zápalom tvoril. Bol presvedčený, že život na Rusi sa musí zmeniť v prospech ubiedených, ktorí od základu pretvorila krajinu na šťastnú domovinu.

Dokázal, aj za cenu prenasledovania, že sa netreba vzdávať, ak ide o správnu vec, predovšetkým o budúcnosť ľudí, ktorí za svoju rodnú zem sú pripravení kedykoľvek sa obetovať.

Ing. G. STOPKA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)



Pamätník I. A. Krylova v Moskve.

vost, lev silu a pod.). V nich nám autori predkladajú mravné alebo praktické poučenia. Majú dávnu tradíciu u orientálnych národov, zvlášť indických a arabských. Iste každému zostal v pamäti grécky bájkar Ezop, ktorý žil v 6. storočí

dou otrokárov. Rodáci dodnes pripisujú autorstvo všetkých gréckych bájok práve Ezopovi.

Tvorcom ruskej národnej bájky bol člen Petrohradskej akadémie vied, znamenitý básnik a dramatik Ivan Andrejevič Krylov (13.2.

## Matuzalémka do školy

Na včasné rezervovanie miesta v miestnej materskej škole vyzvala samospráva vo švédskom meste Eskilstune miestnu obyvateľku, ktorá už dlhší čas žije v domove dôchodcov a má 100 rokov. Úsmevnú informáciu poskytla periodiku Eskilstuna Kuri-

ren, dcéra dôchodkyne. Podľa jej slov sa po počiatomom zmätku nad príhodou každý dobre pobavil. Samospráva sa domnieva, že k omylu došlo pravdepodobne kvôli tomu, že neskontrolovali storochie, v ktorom sa adresátka narodila. Úradníci si však evidentne nevšimli ani skutočnosť, že ide o obyvateľku domova pre skôr narodených.

TASR

pomoc: GLEČERY, CINJA	pevnosť, po česky	ryža, po nemecky	americké m. meno	perlový, po angl.	rumunská rieka	tam	●	alpské ľadovce	účastníci žúru	union part.	ketazon (skr.)	druh jedla	2. časť tajničky
buchot							ruský vojvodca VV (inicialia mena na začiatku)						
ovládla							šúpeme hľa, po rusky						
nápis na kríži			astát kód nášho štátu			dôveruj výzva na ticho				kus poľa franc. člen			
5. časť tajničky					začal čistiaci prášok						červený kríž tal. z. meno		
●	krík (expr.)	3. časť tajničky navlečú topánky											Á
lahodný nápoj				EČV Trnavy vlani, po česky		začiatok Rimavy Mária, doma				prvá dvojhĺska ruské kúpele			●
rubídium			lantán vyhynulý kopitník			osobné zámeno sestry včiel			ciň čo, po nemecky			národná lekárska asociácia	úhor, po nemecky
dopravný prostriedok					vetná skratka 49 v Ríme		4. časť tajničky EČV Žiliny						
1. časť tajničky													
vyhrievali izbu						možno						hliník	

Správne vylúštenie tajničky z č. 23 znie: **Letecký most spájala Rusko a SNP.** Knihu od darkyne Olgy Grniakovej z knižkupectva v Krupine posielame **Mariánovi Hamadákovi do Medzilaboriec.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72 alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

## BOJOVNÍK

Vydáva Slovenský zväz protifašistických bojovníkov • Šéfredaktorka Mgr. Lucia Illanitzová, tel. 57 20 37 34, e-mail sefredaktor@szpb.sk • Internet: http://www.szpb.sk, e-mail sekretariat@szpb.sk, redakcia: zlata.haringova@szpb.sk, fax 52 92 65 22 • Redakcia: Štúrova 8, 815 72 Bratislava • Neobjednané rukopisy a fotografie sa nevracajú • Vychádza dvojtyždenné, cena jedného čísla 0,44 € • Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty • Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk • Predaj v novinových stánkoch zabezpečuje MEDIAPRINT-KAPA, Pressegrasso, a.s., Vajnorská 137, 831 04 Bratislava • Tlač: DOLIS, s.r.o., Dostojevského rad 1, 811 09 Bratislava. Ročník XXXV (LVI) • Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľom pošt pod č. 2606/93 zo dňa 27. 7. 1993 a RPR poštou Ba 12 z 15. 12. 1993 pod č. 191/93 • Index č. 49 036, ISSN 0323-2018 • Evidenčné číslo: EV 204/08

# HISTORICKÝ KALENDÁR

## 5. novembra

1938 – Maďarské vojenské jednotky začali obsadzovať južné územie Slovenska, ktoré na základe Viedenskej arbitráže pripadlo Maďarsku.

## 7. novembra

1938 – Poľský židovský mladík Herschel Grynszpan zastrelil v Paríži nemeckého diplomata Ernsta von Rath. Nacistickou odpoveďou bola tzv. Krištáľová noc v Nemecku (9.11.).

## 8. novembra

1939 – V Mníchove sa uskutočnil neúspešný atentát na Adolfa Hitlera.

1942 – Druhá svetová vojna: Spojenecké vojská sa vylodili v severnej Afrike.

## 9. novembra

1938 – V Nemecku vypukla tzv. Krištáľová noc, rozsiahly protižidovský pogrom, ktorý si vyžiadal 91 obetí na životoch, stovky ťažko zranených, a zničených 7500 židovských obchodov a bytov a 267 synagóg. Akciu rozpútal minister propagandy Joseph Goebbels a zámenkou sa stal atentát židovského mladíka Herschela Grünspana na nemeckého veľvyslanskeho radcu Ernsta von Rath v Paríži.

1943 – Bola ustanovená Správa Spojených národov pre pomoc a obnovu (United Nation Relief and Rehabilitation Administration, UNRRA) pre štáty postihnuté druhou svetovou vojnou a fašistickou okupáciou.

## 10. novembra

1918 – V Novom Sade (Srbsko) vznikla Národná rada dolnozemskejších Slovákov.

## 12. novembra

1948 – Medzinárodný vojenský tribunál v Tokiu vyniesol rozsudky v procese s japonskými vojnovými zločincami. Sedem obžalovaných bolo odsúdených na trest smrti, medzi nimi aj vojnový premiér Hideki Tódžó. Ďalších 19 bolo odsúdených na doživotie a dvaja na kratšie tresty.

## 13. novembra

1942 – V oblasti Šalamúnových ostrovov sa začala jedna z najväčších námorných bitiek vojny v Tichomorí. Japonské námorníctvo chcelo vytlačiť Američanov z Guadalcanalu.

## 14. novembra

1940 – Päťsto nemeckých bombardérov uskutočnilo nálet na anglické mesto Coventry, v tom čase išlo o najväčší nálet počas druhej svetovej vojny. Nemecké lietadlá zhodili na mesto 500 ton zápalných bômb a vzdušných mín. Zo 75 000 budov bolo zničených 65 000. O život prišlo 568 ľudí.

## 16. novembra

1933 – Medzi Sovietskym zväzom a Spojenými štátmi boli nadviazané diplomatické styky.

## 17. novembra

1939 – Nacisti zatvorili české vysoké školy, deväť študentov pripravili a niekoľko tisíc poslali do koncentračných táborov. Zdroj: TASR

## ZRNKÁ HUMORU

Blondínka si kupuje nové auto a pýta sa predajcu:  
– Prosím vás, je to rýchle auto?  
– Samozrejme, 240 km za hodinu...  
– Nekecajte, veď hodina toľko kilometrov ani nemá... !  
\* \* \*

Vracia sa úplne opitý chlapík domov, vyberie kľúče a odomyká byt. Zrazu vybehne majiteľ bytu a hovorí:  
„Sused, prosím vás, veď vy byvate o poschodie vyššie.“  
Chlapík sa pomotá po dome, hľadá svoj byt, ale o chvíľu už

znova stojí pri tých istých dverách. Znova vybehne sused a vysvetľuje mu, že býva o poschodie vyššie. Na tretíkrát sa už napitý chlapík nezdrží a hovorí susedovi:  
„No, hlavne, že ty bývaš všade!“  
\* \* \*

Otec sa pýta syna:  
– Čo ste robili dnes na vyučovaní?  
– Na hodine chémie sme sa zaoberali výbušnými látkami.  
– A čo máte na programe zajtra v škole?  
– V akej škole?  
Zdroj: Internet

## Plnené šatôčky



Potrebuje: 1 lístkové cesto, 300 g diétnej salámy, 150 g postrúhanej nivy, 1 vajce. Ako na to: Lístkové cesto rozvalkajte na pomúcenej doske, pokrájajte na štvorce (5x5 cm) a do stredu každého vložte kúsok salámy a postrúhanej nivy. Štvorce preložte, okraje dobre pritlačte a po povrchu potrite rozšľahaným vajcom. Upečte v strednej vyhriatej rúre do ružova. Podávajte ešte teplé ako rýchle a chutné pohostenie. Zdroj: Internet